

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**AKTUÁLNÍ PROBLÉMY V ČINNOSTECH
DOZORCŮ VE VĚZNICI STRÁŽ POD RALSKEM**

Autor práce: Tereza Peroutová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Hála

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2022

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Tereza Peroutová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Aktuální problémy v činnostech dozorců ve Věznici Stráž pod Ralskem

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Current Issues with Warden Activities in Prison Stráž pod Ralskem

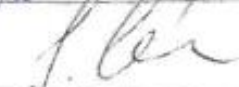
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jaroslav Hála

Datum zadání bakalářské práce: listopad 2021

Cíl bakalářské práce:

Cílem bakalářské práce je provést výzkumné šetření poukazující na aktuální problémy v činnostech dozorce ve Věznici Stráž pod Ralskem. Vymežit důležité a závažné problémy, které jsou z pohledu dozorců v současné době evidovány. Vedlejším cílem se pokusím navrhnout možnosti řešení, která by mohla napomoci ke zlepšení činnosti dozorce ve Věznici Stráž pod Ralskem.

Student: Tereza Peroutová, DiS.	12.11.2021	
Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Hála	15.11.2021	

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	6.12.2021 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	8.12.2021 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	14.12.2021 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Jaroslavu Hálovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

PEROUTOVÁ, T. *Aktuální problémy v činnostech dozorců ve Věznici Stráž pod Ralskem: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2022. 52 s. Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jaroslav Hála.

Klíčová slova: české vězeňství, dozorce, problémy, Věznice Stráž pod Ralskem.

Teoretická část bakalářské práce se zabývá odborným bádáním v dané oblasti, definicí základního pojmosloví, nastíněním historického vývoje v dané oblasti a tím se pomalu přesouvá až k posouzení a analyzování současného stavu. Bakalářská práce nabízí ucelený pohled na profesi dozorce ve Vězeňské službě ČR, kde jsou také definovány a analyzovány hlavní problémy v činnosti oné profese. V závěru teoretické části bakalářské práce nalezneme popis a charakteristiku Vězeňského systému v ČR a samotné Věznice Stráž pod Ralskem.

Ve věcné části bakalářské práce je realizován deskriptivní kvalitativní výzkum s využitím metody dotazování technikou polostrukturovaných rozhovorů s konkrétními osobami. Tedy provedení rozhovorů, jejich následné analyzování a vyhodnocení hlavních problémů v činnostech dozorců ve Věznici Stráž pod Ralskem. Závěrem jsou v bakalářské práci navrhovány možnosti řešení ke zlepšení činností dozorců v této věznici.

ABSTRACT

PEROUTOVÁ, T., Current Issues with Warden Activities in Prison Stráž pod Ralskem: Bachelor Thesis. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2022. 52 pp. Supervisor: PhDr. Jaroslav Hála.

Key words: Czech prison service, issues, Prison Stráž pod Ralskem, warden.

The theoretical part of the thesis is about scientific research on the topic, keyword definition, progress in history and it continues with analysis of current state of the topic. The bachelor thesis offers a complete view of the warden profession in Czech Prison Service and it also defines and analyses the main issues with warden activities, There are description and characteristics of Czech Prison Service and of the Prison Stráž pod Ralskem in the conclusion of theoretical part.

The practical part of the thesis uses descriptive qualitative research which uses a questioning technique of semi-structural interview with specific people. So execution of the research, analysis and evaluation of the main issues of warden activities in Prison Stráž pod Ralskem. In conclusion the thesis offers possible solutions for improvement of the profession.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Současný stav	11
2.1 Vymezení základních pojmů	11
2.2 Stručný přehled historie vězeňství	15
2.3 České vězeňství ve 21. století.....	19
2.4 Profese dozorce ve Vězeňské službě ČR.....	21
2.5 Vězeňský systém v ČR.....	24
2.5.1 Charakteristika Věznice Stráž pod Ralskem	27
3 Výzkumné šetření.....	29
3.1 Cíl bakalářské práce a výzkumné otázky	29
3.2 Popis výzkumného šetření	29
3.3 Řízené polostrukturované rozhovory	30
3.4 Zpracování výsledků rozhovorů	38
4 Diskuse.....	43
Závěr	46
Seznam použitých zdrojů	48
Seznam zkratek	51
Seznam tabulek a grafů	52

Úvod

Problematika vězeňství, výkonu trestu odnětí svobody či samotné zaměstnávání příslušníků bezpečnostních sborů je v současné době málo diskutovaným tématem. Většina občanů České republiky nemá velké povědomí o aktuálních podmínkách, problémech či povinnostech při výkonu činnosti dozorců. Pokud ano, tak pouze z médií, které neposkytují vždy pravdivý a ucelený pohled na danou oblast. Tyto závěry jsou vyvozeny ze získaných poznatků, které autorka měla možnost vyzkoumat prostřednictvím své Absolventské práce (PEROUTOVÁ T. *Práva a povinnosti vězňů*. Plzeň: Vyšší odborná škola zdravotnická, managementu a veřejnoprávních studií, s.r.o. 2021). Bakalářská práce proto komplexně zpracovává tuto problematiku a seznamuje čtenáře s tímto tématem.

Teoretická část práce pojednává a poskytuje vědomí o stručné historii v oblasti vězeňství, tedy jak a jestli se úroveň vězeňství v ČR postupem času zvyšuje. Zároveň lze v této kapitole nalézt základní právní úpravu, kterou je vězeňství v ČR upraveno. Od historie se v další kapitole posouváme k současnému stavu, tedy k vězeňství ve 21. století. Tato kapitola porovnává, zda a kde došlo k výrazným změnám, posunům a zkvalitnění vězeňského systému. V první kapitole jsou taktéž popsány základní pojmy, které s tématem práce úzce souvisí. Charakteristika pojmů, jako například penologie, penitenciaristika, výkon trestu odnětí svobody, výkon vazby apod., je provedena proto, aby čtenář této problematice lépe porozuměl. Hlavní částí teoretické části práce je charakteristika profese dozorce ve vězeňské službě, od které se odvíjí hlavní stanovený cíl této práce. Na základě této kapitoly jsou následně zjišťovány hlavní problémy v činnostech dozorců ve Věznici Stráž pod Ralskem. Závěr teoretické části práce pojednává o Vězeňském systému v ČR, tedy charakterizuje jednotlivé druhy věznic v ČR a především Věznici Stráž pod Ralskem, která je předmětem výzkumu dané práce. Součástí kapitoly jsou vybrané výsledky dosavadního odborného bádání v dané oblasti.

Praktická část práce provádí výzkumné šetření poukazující na aktuální problémy v činnostech dozorců ve Věznici Stráž pod Ralskem. Jsou zde vymezeny důležité a závažné problémy, které jsou z pohledu dozorců v současné době evidovány. Ke splnění tohoto cíle je v praktické části práce realizován deskriptivní kvalitativní výzkum s využitím metody dotazování technikou polostrukturovaných rozhovorů s konkrétními osobami. Práce nejdříve popisuje vybranou výzkumnou metodu a formuluje výzkumné

otázky. Následně jsou provedeny samotné polostrukturované rozhovory s respondenty. V další podkapitole jsou zpracovány výsledky těchto polostrukturovaných rozhovorů, a to prostřednictvím podrobného slovního vyjádření s užitím ilustrativních citací nejzajímavějších odpovědí respondentů. Zjištěné výsledky jsou diskutovány. Závěrem autorka uvádí některá doporučení mající za cíl optimalizaci činností dozorců v pojednávané věznici.

Práce by mohla přispět k poznání a zjištění většího množství informací o této problematice a v zásadě přispět diskusí ke zlepšení činnosti dozorců ve Vězeňské službě ČR. Zároveň vypracováním této práce autorka prohlubuje své vlastní povědomí o výkonu této činnosti a dokáže si představit vykonávat zaměstnání ve vězeňství. I tato skutečnost ovlivnila výběr tohoto výzkumného tématu.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Práce se zabývá popisem výkonu činnosti dozorců, a to v konkrétní Věznici Stráž pod Ralskem. Tato profese významně přispívá k ochraně společnosti před nebezpečnými osobami, kdy je velmi důležité zaměstnancům vězeňské služby přispět příznivými podmínkami k efektivnímu výkonu této profese. Téma bylo zvoleno především ze zájmu o problematiku a dále proto, aby se zjistilo, zda existují problémy, které ovlivňují činnost dozorce. Toto téma je aktuální především z důvodu řešení současných problémů s tématem souvisejících. Hlavním cílem práce je především provést výzkumné šetření, které bude poukazovat na aktuální problémy v činnostech dozorců ve Věznici Stráž pod Ralskem. Vymezit tyto základní a důležité problémy, které dozorcí v současné době evidují. Vedlejším cílem je také snaha o navržení možností řešení, které by mohly vést ke zlepšení činnosti dozorců ve Věznici Stráž pod Ralskem. Práce se také částečně zabývá stručným historickým nástinem vývoje zkoumané oblasti a především uvedením do profese dozorce. Čtenář nepřijde ani o seznámení se základními pojmy s tímto tématem souvisejícími. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část, kdy teoretická část je provedena popisnou metodou a praktická prostřednictvím výzkumného šetření. Veškeré podklady pro tvorbu práce zahrnují odborné publikace a právní předpisy související se zkoumanou oblastí s využitím vlastních poznatků.

Bakalářská práce je založena na výzkumném šetření, které je realizováno prostřednictvím deskriptivního kvalitativního výzkumu s využitím metody dotazování technikou polostrukturovaných rozhovorů s konkrétními osobami. V průběhu práce je stanoveno několik výzkumných otázek, jejichž odpovědi jsou podrobně slovně vyjádřeny, a to s užitím ilustrativních citací nejzajímavějších odpovědí respondentů. Zjištěné výsledky jsou zpracovány a následně vyhodnoceny prostřednictvím diskuse. Závěrem jsou uvedena některá doporučení, která mají za cíl optimalizaci činnosti dozorců ve Věznici Stráž pod Ralskem.

2 Současný stav

2.1 Vymezení základních pojmů

Penologie

Penologii lze stručně charakterizovat jako vědu zabývající se trestem a procesem trestání. Jedná se o vědu, která je relativně málo rozšířená a seznámí se s ní subjekty, které se pohybují v oblasti vězeňství, sociální péče či trestní justici. Jelikož je penologie věda o trestu a trestání, tak je jejím hlavním cílem volba adekvátního trestu, který bude především vést k neopakování páchaní trestného činu. Zjednodušeně lze tedy říci, že penologie zkoumá účinnost stanovených trestů pro odsouzené osoby. Zároveň se penologie zabývá sociálně psychologickými procesy, vztahy a jevy, které vznikají v důsledku použití trestu. Zabývá se taktéž systémem institucí, které zabezpečují realizaci výkonu stanoveného trestu.¹

Co se týče penologie a vztahu k jiným vědním disciplínám, tak penologie využívá poznatků zejména psychologie, pedagogiky, sociální práce, medicíny, sociologie a dalších. „*Medicína, psychologie, sociální pedagogika i pedagogika dávají základ pro co nejpřesnější diagnostiku vězňů, která je nutná pro jejich správné zařazení do konkrétní věznice i volbu forem a metod působení na vězně v rámci programu zacházení, který je každému z nich stanoven.*“²

Penitenciaristika

Penitenciaristiku lze popsat jako vězeňskou vědu, přesné pojmenování trestnosti nebo náprava by byla do jisté míry ošidná.³ V převážné části odborné literatury je penitenciaristika spojována s penologií a většina autorů tyto pojmy propojuje. Pojem penitenciaristika byl zaveden docentem Jiřím Čapelákem, a to v 70. letech. Setkáme se především s pojmy penitenciární pedagogika a penitenciární psychologie. Penitenciární pedagogika hovoří o způsobech zacházení s odsouzenými osobami při výkonu trestu

---

¹ SOCHŮREK J. *Úvod do penologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-287-6.

² SOCHŮREK J. *Úvod do penologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. str. 9. ISBN 978-80-7372-287-6.

³ JŮZL M. *Penitenciaristika a penologie*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2012. str. 5. ISBN 978-80-87182-24-6.

odnětí svobody, tedy jak nejlépe zacházet s odsouzenými osobami k zajištění co nejmenší recidivy. Penitenciární psychologie se zabývá dopady trestu odnětí svobody na psychiku odsouzených osob, tedy jejich adaptaci při výkonu trestu odnětí svobody.

Trestný čin

Trestné činy vymezuje pouze zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, tento zákon zároveň vymezuje i sankce za spáchané trestné činy. Trestný čin lze definovat jako protiprávní čin, který trestní zákoník označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. Zvláštní část trestního zákoníku rozlišuje trestné činy na: trestné činy proti životu a zdraví, trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství, trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, trestné činy proti rodině a dětem, trestné činy proti majetku, trestné činy hospodářské, trestné činy obecně nebezpečné, trestné činy proti životnímu prostředí, trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci, trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, trestné činy proti branné povinnosti, trestné činy vojenské, trestné činy proti lidskosti, míru a válečné trestné činy. Dále se dle zákona č. 40/2009 Sb., trestné činy rozlišují na přečiny a zločiny. U přečinů se jedná o nedbalostní trestné činy a trestné činy, u nichž zákon stanoví horní hranici trestní sazby do 5 let. Zločiny jsou všechny ostatní trestné činy, které nejsou přečinem.⁴

Trest

„Trest je jedním ze základních výchovných prostředků. V celospolečenském kontextu je používán jako významný obranný mechanismus před chováním a jednáním, které porušuje zavedené sociální konvence, pravidla nebo normy, tedy i delikventním jednáním, přičemž systém trestů je vymezen sociálními normami, zejména právem.“⁵

Hlavním cílem trestu je náprava a ponaučení pachatele. Zároveň je trest ochranou pro společnost před pácháním další trestné činnosti a tím i odstrašení pachatelů před pácháním dalších trestných činů. Trest má několik funkcí a to především funkci informační, motivační, vztahovou a preventivní. Trestem je především výkon trestu odnětí svobody, v ČR jsou používány i alternativní tresty, jako jsou např. domácí vězení, obecně prospěšné práce nebo zákaz vstupu na kulturní, společenské a sportovní akce.

---

⁴ Úplné znění zákona č. 40/2009 Sb. *Trestní zákoník*, Praha: Armex Publishing. 2018, 9 vydání. Edice kapesních zákonů. 190 s. ISBN 978-80-87451-64-9.

⁵ SOCHŮREK J. Kapitoly z penologie I. díl: Úvod do teorie trestu a trestání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. str. 18. ISBN 978-80-7372-203-6.

Výkon trestu odnětí svobody

Cílem výkonu trestu odnětí svobody je zejména ochrana společnosti před pachateli a trestnou činností. Snaha napravit odsouzené, tak aby po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody nedocházelo k páchání další trestné činnosti a odsouzení vedli po propuštění sporádaný život. Jako v každém odvětví práva i zde jsou základní zásady, dle kterých se musí státní složky řídit. Jedna ze zásad stanovuje povinnost zacházet s odsouzenými jen v takové míře, aby byla zachována jejich důstojnost, zdraví a základní lidská práva. Druhá ze zásad se zabývá rozvojem dovedností a postojů, které napomohou odsouzeným k vedení řádného života po propuštění. Osobám, které jsou zbaveny osobní svobody, musí být ponechána veškerá práva, která nebyla odňata nařízením výkonu trestu. Orgán zajišťující výkon trestu odnětí svobody je v první řadě Vězeňská služba České republiky. Vězeňská služba zajišťuje dohled nad odsouzenými osobami, je oprávněna používat prostředky k zásahům, které stanovuje zákon.⁶

Vazba

Vazba je pouze zajišťovací prostředek, nikoli prostředek trestu. Do vazby lze umístit osobu, které bylo vzneseno obvinění. Pokud je osoba vzata do vazby, nesmí se označovat jako vinná. Dodržuje se zásada presumpce nevinny. „*Během výkonu vazby smí být obviněný podroben jen těm omezením, která jsou nutná ke splnění účelu vazby z hlediska jejich důvodů a k zachování stanoveného vnitřního řádu.*“⁷ Ve vazbě se umísťují odděleně ženy od mužů. Duševně nemocné osoby od ostatních. Odděleně jsou umísťovány i osoby, které by ovlivňovaly spoluobviněné a obvinění, proti kterým je vedeno společné řízení. Při výkonu vazby jsou samozřejmě omezena některá práva a svobody, ale musí být dodržena důstojnost obviněných. V ČR jsou tři vazební důvody. Jeden z důvodů je obava, že obviněný bude dál páchat trestnou činnost. Tato obviněná osoba je do vazby vzata z důvodu zabránit jí páchat další trestnou činnost, a tak ohrožovat životy, zdraví a samotnou společnost. Druhý z důvodů je ovlivňování svědků či spoluobviněných. Tato obviněná osoba je vzata do vazby, jelikož je důvodná obava, že bude docházet k ovlivňování svědků, stejně tak spoluobviněných a tím bude mařit šetření a dokazování. Třetím z důvodů je, že se obviněný bude schovávat nebo odcestuje.

⁶ ČESKO. Zákon č. 555/1992 Sb. Zákon České národní rady o Vězeňské a justiční stráží České republiky. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2022. verze 22. [cit. 2022. 01. 16]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555>.

⁷ BAJCURA L. *Práva vězně: Od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody*, Praha: GRADA Publishing spol. s.r.o., 1999. str. 70. ISBN 80-7169-555-6.

V tomto případě soud umístí obviněnou osobu do vazby, pokud je důvodná obava, že obviněná osoba opustí území České republiky nebo se bude skrývat na území ČR.⁸ Výkon vazby zajišťují vazební věznice nebo věznice se zvláštním oddělením pro výkon vazby.

Obviněný

V případě, že osoba spáchá trestný čin, hledí se na tuto osobu, jako na osobu podezřelou ze spáchání trestného činu. Policejní orgán České republiky následně provádí dokazování. V případě, že policejní orgán České republiky má dostatek důkazů a nasvědčují-li odůvodněné okolnosti tomu, že byl spáchán trestný čin a že jej spáchala příslušná osoba, neprodleně zahájí proti této osobě trestní stíhání. Od prvního úkonu, který je v trestním stíhání proti této osobě zahájen, se tato osoba stává osobou obviněnou. Na obviněnou osobu se pohlíží jako na nevinnou. Musí být zachována presumpce nevinny. Obviněná osoba následně může být na základě rozhodnutí soudu umístěna do vazby. V jiných případech může být stíhána na svobodě.⁹

Odsouzený

V případě, kdy je proti obviněné osobě vydán pravomocný odsuzující rozsudek pro výkon trestu odnětí svobody, tak se stává z osoby obviněné osoba odsouzená. V této fázi se již na osobu hledí jako na osobu vinnou. Soud rozhodne, do jaké věznice pro výkon trestu odnětí svobody bude osoba umístěna.¹⁰

Kázeňské přestupky

Kázeňský přestupek může spáchat odsouzená osoba při výkonu trestu odnětí svobody nebo při výkonu vazby. Za kázeňský přestupek se považuje zaviněné porušení zákonem stanovených nebo uložených povinností v oblasti pořádku a kázně při výkonu trestu odnětí svobody nebo výkonu vazby. Za kázeňské přestupky může být odsouzenému uložen kázeňský trest. Mezi kázeňské tresty lze zahrnout například důtku, snížení kapesného, zákaz přijetí balíčku, pokutu, propadnutí věci nebo umístění do samovazby.¹¹

---

⁸ MAŘÁDEK V. *Vězeňství*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2005. str. 115. ISBN 80-7368-002-5.

⁹ ČESKO. Zákon č. 293/1993 Sb. Zákon o výkonu vazby. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2022. verze 18. [cit. 2022. 01. 18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-293>.

¹⁰ ČESKO. Zákon č. 169/1999 Sb. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2022. verze 25. [cit. 2022. 01. 18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>.

¹¹ MAŘÁDEK V. *Vězeňství*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2005. str. 45. ISBN 80-7368-002-5.

2.2 Stručný přehled historie vězeňství

S vývojem společnosti se pohled na trest, trestání, a tím i na vězeňství, postupem času měnil a tvořil. O trestání pachatelů lze hovořit již u slovanského lidu, který lze datovat od druhé poloviny prvního století. Nemůžeme hovořit přímo o pojmu vězeňství, ale o určitém trestání trestuhodného činu, který se v této době řídil zvykovým právem. Dovolené chování a trestný čin rozlišovala platná ustanovení zvykového práva, která neprodleně postihovala každého z delikventů a to povětšinou rozdílně v každém kmeni.¹² Až po dlouhé době se vyvinul trest odnětí svobody v jakési podobě, v jaké ho známe dnes. V roce 1823 byla v Praze založena první státní Svatováclavská trestnice, kde poprvé došlo k patřičnému rozlišení vězňených osob. Významnou osobností v oblasti historie vězeňství byl pater František Josef Řezáč, kněz a vychovatel, který působil ve věznicích. Svou teorii zakládal na výchově a vzdělávání vězňů.

1850 – 1918 vězeňství za habsburské monarchie

Od roku 1850 lze začít hovořit o znacích moderního vězeňství. V tomto roce dochází především k zestátnění soudnictví a vězeňství a to nejen na území Čech, ale i Moravy a Slezska. Rozvíjí se vzdělávání vězňů a také určitá sociální pomoc po propuštění. Tuto sociální pomoc poskytovaly dobrovolné spolky, na základě tehdejšího zákona č. 117/1852 ř.z., o zločinech, přečinech a přestupcích, který charakterizoval trest odnětí svobody na žalář, těžký žalář, vězení a tuhé vězení. Chování a práva vězňených osob upravoval Domácí řád. Porušení tohoto řádu bylo trestáno kázeňskými tresty. Vězeňství za habsburské monarchie se lišilo oproti současnému vězeňství také v tom, že všechny vězňené osoby byly povinny vykonávat stanovenou práci a účastnit se bohoslužeb. Osoby nedostatečně vzdělané byly povinny podrobit se školnímu vyučování.

1918 – 1939 vězeňství Československé republiky

Po vyhlášení samostatného československého státu roku 1918 zůstal zachován právní dualismus z období Rakouska-Uherska, který platil až do roku 1950. Byl přijat justiční i vězeňský model z rakouské monarchie. V roce 1918 byl přijat zákon č. 562/1918 Sb., o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění. Výkon trestu byl zajišťován třemi formami, a to vězením, žalářem a trestnicí. Správa vězeňství se

---

¹² UHLÍK J. Historie věznění a vězeňství v Čechách. Stráž pod Ralskem: Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem. 2006. str. 5.

zdokonalovala a můžeme říci, že tento průběh započal již v roce 1919. Byl prosazován progresivní systém, který spočíval především ve zmírňování podmínek výkonu trestu. Vězeňská služba nadále fungovala na základě legislativních pravidel, ale zároveň byla podřízena Národnímu výboru. Postupně však vězeňství přechází do kompetence československého státu. Lze konstatovat, že za období československého státu nedošlo k žádnému zásadnímu rozvoji. V roce 1931 byly legislativně upraveny podmínky výkonu trestu politických vězňů a trestní soudnictví pro mladistvé. Vězeňství bylo řízeno centrálně a bylo podřízeno ministerstvu spravedlnosti.

1939 – 1945 vězeňství za Protektorátu Čechy a Morava

Po rozpadu Československé republiky a vzniku Protektorátu Čechy a Morava zůstal platný justiční a vězeňský systém. „*Jednotlivé legislativní akty (tedy vyhlášky, výnosy, oběžníky nebo pokyny) byly vydávány protektorátní vládou a následně musely být schváleny říšským protektorem.*“¹³ Obecně se období protektorátu vyznačovalo podřízením správy pod říšské normy a okupační správu nacistů. Odnětí svobody bylo vykonáváno v soudních věznicích a trestnicích. Provinilci byli umisťováni do věznic a táborů nacistické povahy, kde docházelo i k určitým krutým výslechovým praktikám. Podmínky výkonu trestu se oproti období Československé republiky velice zhoršily, a to především špatnou stravou a hygienickými podmínkami. „*Věznice i trestnice měly protektorátní české vedení, které spravovalo jejich chod a současně zde působilo vedení říšské (německé), v jehož kompetenci bylo zajišťování výkonu vazby v těchto objektech.*“¹⁴ Toto období je charakteristické především dvojitým řízením a velkou měrou změn v krátkém časovém období.

1945 – 1952 obnova československého vězeňství

Toto období je charakteristické koncem II. světové války a obnovou Československé republiky. S obnovou Československé republiky se taktéž obnovila i právní opora vězeňství. Původní normy byly v období provizoria nahrazovány prezidentskými dekrety. Od roku 1948 dochází k sovětizaci vězeňství na území Československé republiky, a to zejména ke změně politického nastavení státu. Zákonem č. 321/1948 Sb. se zřídil veřejný, ozbrojený a jednotně organizovaný Sbor uniformované vězeňské stráže. Především došlo k reorganizaci vězeňského personálu: „*Tento sbor měl*

---

¹³ KLABOUC, J. *Staré české soudnictví: (jak se dříve soudívalo)*. Praha: Orbis, 1967. str. 122.

¹⁴ BRUNOVÁ M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*, Praha: Leges s.r.o., 2020. Edice Teoretik. str. 30. ISBN 978-80-7502-408-4.

*povahu jednotně řízeného sboru, který směřoval k výkonu správní a strážní služby při výkonu soudní a jiné vazby ve vězeňských ústavech a stejně tak zajišťoval bezpečnost a pořádek v soudních budovách a budovách, které soudní správa využívala.*¹⁵ Nadále fungovaly tábory nucených prací, kam mimo osob, které ohrožovaly politický princip státu, byly umísťovány i osoby, které se vyhýbaly výkonu zaměstnání, a to na základě správního rozhodnutí. U trestaných osob se zejména hledělo na to, zda ohrožují či nějak projevují nepřátelství vůči lidově demokratickému zřízení.

1960 – 1989 Československé vězeňství

Pro toto období je typický především posun k moderním trendům a standardům vězeňství. Důležitým mezníkem je přijetí Minimálních standardních pravidel pro zacházení s odsouzenými. Hlavním úkolem věznic byla náprava odsouzených osob, aby nedocházelo k páchání dalších trestních činů a také jejich výchova, aby odsouzený po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody vedl řádný život. V tomto období začali ve věznicích působit první pedagogové, psychologové a sociální pracovníci. Bylo také hleděno na vzdělanost vězeňského personálu. Dochází ke zdokonalení výchovné péče a začínají se objevovat první prvky postpenitenciární péče. Byla zavedena dvoustupňová organizační struktura sboru. Řídícím orgánem byla Správa sboru nápravné výchovy v Bratislavě a Praze a vězeňské ústavy jí byly podřízené. Jelikož byl stále nedostatek míst pro odsouzené osoby, dochází v tomto období k výstavbě nových objektů a samozřejmě i k rekonstrukci objektů, které dříve sloužily pro trestané osoby.

Vývoj vězeňství po roce 1989

Stále přetrvávají problémy v přeplněnosti věznic. Tyto problémy měly být částečně vyřešeny amnestií. Dochází k potížím s ubytovacími kapacitami, stravováním a hygienickými podmínkami. Odsouzení devastovali majetek věznic, odmítali stravu a výkon práce. V důsledku vyhlášení amnestie prezidenta Václava Havla došlo k propuštění 2/3 odsouzených osob. To však mělo za následek, nárůst kriminality a většina z nich se za krátkou dobu do vězení vrátila. Nepokoje začaly i tak znovu eskalovat a propuštění se dožadovaly i osoby, které spáchaly závažné trestné činy. Došlo až ke krvavým událostem a vzpourám, které vypukly 15. března 1990: „*Na jejich řešení*

---

¹⁵ BRUNOVÁ M. Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice, Praha: Leges s.r.o., 2020. Edice Teoretik. str. 34. ISBN 978-80-7502-408-4.

se v nápravněvýchovných zařízeních vytvářely národní rady, které ve spolupráci s představiteli Občanského fóra, Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných a jiných odborníků navštěvovaly jednotlivá zařízení a zabývaly se stížnostmi vězňů, které zpravidla směřovaly vůči vězeňskému režimu.¹⁶ V roce 1991 byla zformulována Koncepce rozvoje českého vězeňství. Na tomto základě se začal budovat moderní vězeňský systém. Nejvýznamnějším krokem bylo přijetí zákona č. 79/1992 Sb., o Sboru vězeňské a justiční stráže, který vymezoval působení příslušníků. Vězeňství začalo spolupracovat na mezinárodní úrovni.

1993 vězeňství po vzniku samostatné České republiky

„Za klíčový milník vývoje českého vězeňství je třeba nutně považovat vznik samostatné České republiky, kdy se otázky vězeňství začaly týkat výhradně vězeňských zařízení v Česku a začaly být spravovány propracovanou legislativou, týkající se výkonu trestu a výkonu vazby v Čechách.“¹⁷ Za zmínku stojí samozřejmě přijetí Evropských vězeňských pravidel.¹⁸ Evropská vězeňská pravidla byla přijata z důvodu zlepšování kvality vězeňství, zpřísnování pravidel pro zacházení s vězni a zvyšováním kvality vězeňských systémů a organizace. Česká republika přijala tato pravidla roku 1993 a s tím i závazek pro zlepšování kvality vězeňství. V roce 1993 přijal Parlament ČR zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby v ČR. Tento zákon je účinný dodnes. V roce 1999 byl přijat zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, který nahradil původní zákon z dob Československé socialistické republiky. Novelizovaný zákon je účinný do současnosti.

Historie týkající se oblasti vězeňství je dle názoru autorky velmi zajímavá a je zde vidět velký posun. Od nelidského zacházení s odsouzenými se postupem času vězeňství vyvinulo k podobě, v jaké ho známe dnes. Avšak stále musí být zachováno, že výkon trestu odnětí svobody má být prostředkem trestu a nápravy odsouzeného.

---

¹⁶ BRUNOVÁ M. Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice, Praha: Leges s.r.o., 2020. Edice Teoretik. str. 54. ISBN 978-80-7502-408-4.

¹⁷ BRUNOVÁ M. Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice, Praha: Leges s.r.o., 2020. Edice Teoretik. str. 63. ISBN 978-80-7502-408-4.

¹⁸ Evropská vězeňská pravidla, Výboru ministrů členským státům Rady Evropy k Evropským vězeňským pravidlům. Příloha časopisu České vězeňství č. 1/2006, [online] Praha: 2006. [2022. 01. 19] ISBN 1213-9297. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/03/Evropsk%C3%A1-v%C4%9Bze%C5%88sk%C3%A1-pravidla.pdf>.

2.3 České vězeňství ve 21. století

Sbor nápravné výchovy se přeměnil na Vězeňskou službu ČR, a to na základě přijetí zákona č. 555/1992 Sb., o vězeňské službě a justiční stráž. Tímto zákonem se mění především personální uspořádání a dochází ke změně v otázkách výkonu trestu odnětí svobody a výkonu vazby. Bylo zřízeno Generální ředitelství vězeňské služby ČR. Zaměstnanci byli na základě tohoto zákona rozděleni do dvou skupin, a to na vězeňskou a justiční stráž, která své pracovní úkoly plnila na základě služebního poměru. Druhou skupinou byla správní služba, ve které působili civilní pracovníci v pracovním poměru.

Od roku 1993 se české vězeňství začíná zbavovat všech negativních prvků. Osobodilo se od politických vlivů a přestalo být využíváno pro účely pronásledování odpůrců režimu. Zároveň ale stále přetrvávají kapacitní a finanční problémy. V roce 2004 se v Kroměříži konala Mezinárodní konference, která se zabývala především evropskými vězeňskými systémy. Do České republiky se sjelo několik odborníků a zástupců z oboru penologie a vězeňství. Během konference si zástupci zemí vyměnili své poznatky a zhodnotili, zda a v jakých oblastech došlo ke zlepšení. Na druhou stranu konstatovali problémy, které nadále přetrvávají a je třeba je vyřešit.¹⁹ Nadále dochází ke zkvalitnění a zlepšení českého vězeňství, ať už formou modernizace věznic či vzdělávání všech zaměstnanců. Dochází ke vzniku jednotlivých specializovaných oddělení např. pro duševně nemocné osoby. Vězeňství samostatné České republiky se vydalo na cestu k modernímu západoevropskému modelu. „*V tomto systému je trest odnětí svobody nejen represivním nástrojem, ale i prvkem, pomocí něhož se odsouzení mají vychovávat a převychovávat, napravovat k řádnému životu na svobodě a ve společnosti.*“²⁰ Až v roce 2009 byl přijat zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.²¹

Podstatnou změnou je bezesporu humanizace vězeňství. Spočívá v nastolení příznivých podmínek pro odsouzené osoby tak, aby byla při omezení svobody zachována jejich důstojnost. Významným podkladem pro proces humanizace jsou základní lidská práva a svobody, která jsou písemně kodifikována. Měl by být nastolen určitý optimální stav, který je předem formulovaný. Podstatou pro nastavení tohoto stavu je však vytvoření

¹⁹ *Sborník referátů z mezinárodní konference*, Praha: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2004. str. 8-9. ISBN 80-239-3645-X.

²⁰ BRUNOVÁ M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*, Praha: Leges s.r.o., 2020. Edice Teoretik. str. 66. ISBN 978-80-7502-408-4.

²¹ Úplné znění zákona č. 40/2009 Sb. *Trestní zákoník*, Praha: Armex Publishing. 2018, 9 vydání. Edice kapesních zákonů. 190 s. ISBN 978-80-87451-64-9.

adekvátních psaných pravidel, která budou upravovat meze důstojnosti a lidskosti, která má být odsouzeným osobám zachována.²² Rozvoj a modernizace vězeňství našly své vyjádření v Koncepci rozvoje vězeňství v roce 2015, která poukazuje hlavně na bezpečnostní hrozby související s výkonem trestu i vazby a apeluje na podporu zabezpečení. „*Předpokládala další nárůst vězeňské populace a současně podporovala liberalizaci výkonu trestu a minimalizaci dopadu výkonu trestu na jiná práva odsouzených, která výkonem trestu nejsou modifikovaná ani vyloučena.*“²³

Současná Koncepce českého vězeňství je naplánována do roku 2025. Globálním cílem je vytvořit dobře fungující a efektivní mezinárodní standardy, dodržující vězeňství propojené s prevencí kriminality, postpenitenciární péčí, sociální sférou a vzdělávacím systémem a směřující k reintegraci pachatelů trestné činnosti do společnosti. Plnit úkol nápravy odsouzených osob na základě individuálních postupů za účelem předcházení recidivě kriminálního chování a izolace opakovaně recidivujících pachatelů nejzávažnější násilné trestné činnosti od společnosti s cílem zajistit bezpečí občanů. „*Pomocí širokého komplexu opatření docílit existence moderního systému vězeňství, odpovídajícího 21. století a srovnatelného s dalšími vyspělými demokratickými státy.*“²⁴ Směřuje především ke zkvalitnění systému vzdělávání. Odsouzené osoby by měly být vedeny, jak k výkonu zaměstnání, tak i ke zvýšení vzdělání, které je důležité pro výchozí pozici po propuštění z výkonu vazby. Na druhou stranu je nutné podpořit zájem jednotlivců k výkonu profese dozorce a dbát na zkvalitňování zdravotní péče. Zároveň se Koncepce českého vězeňství orientuje na podporu výzkumu a vědecko-výzkumné činnosti zaměřené na penologickou oblast a oblast penitenciární péče ve výkonu trestu. Současná Koncepce českého vězeňství se však prozatím nepodařila naplnit.

---

²² DIRGA L. *Humanizace českého vězeňství očima jeho aktérů*, Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2020. str. 18. ISBN 978-80-261-0848-1.

²³ BRUNOVÁ M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*, Praha: Leges s.r.o., 2020. Edice Teoretik. str. 67. ISBN 978-80-7502-408-4.

²⁴ *Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2025*, 2014.

2.4 Profese dozorce ve Vězeňské službě ČR

Vězeňská služba České republiky je zřízena dle zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční stráží České republiky. „*Vězeňská služba ČR zajišťuje výkon vazby, výkon trestu odnětí svobody a v rozsahu stanoveném zákonem ochranu pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví a správě soudů a při činnostech státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti ČR.*“²⁵ Vězeňská služba ČR spadá do gesce ministerstva spravedlnosti. Ministerstvo spravedlnosti je nadřízeným orgánem Vězeňské služby ČR. Mezi organizační jednotky VS ČR řadíme generální ředitelství, vazební věznice, věznice, Akademii VS ČR a Střední odborné učiliště. Generální ředitelství je orgán nadřazený jednotlivým organizačním jednotkám VS ČR. Vykonává kontrolu a vytváří takové podmínky, aby jednotlivé organizační jednotky VS ČR mohly realizovat jednotlivé cíle, které jim jsou stanoveny. Generálním ředitelem VS ČR je od října 2021 brig. gen. Mgr. Simon Michailidis, MBA. VS ČR je rozčleněna na správní službu, justiční stráž a vězeňskou stráž. Správní služba zabezpečuje ekonomické, vzdělávací, organizační, výchovné a zdravotnické funkce a činí rozhodnutí ve správním řízení na základě zvláštních právních předpisů.²⁶ Justiční stráž se stará především o bezpečí v soudních budovách a státních zastupitelstvích. Zjednodušeně lze říci, že zajišťuje klid a řádný průběh procesu soudu. Vězeňská stráž střeží a eskortuje osoby omezené na osobní svobodě. Dohlíží na bezpečnost vazebních věznic a věznic a zajišťuje dodržování pořádku a kázně v těchto budovách.

Základními úkoly Vězeňské služby ČR, které vyplývají přímo ze zákona č. 555/1992 Sb., jsou zejména, jak již bylo řečeno výše, dohled nad bezpečností vazebních věznic a věznic. Zajišťuje dodržování zákonem vymezených podmínek výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Eskortuje osoby omezené na osobní svobodě. Zajišťuje bezpečnost v soudních budovách a státních zastupitelstvích. Zajišťuje podmínky pro výkon zaměstnání osob ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Prostřednictvím programů zacházení s vězněnými osobami, připravuje odsouzené osoby na život po propuštění z výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody. Podílí se na zajištění bezpečnosti celé společnosti. Vězeňská služba ČR plní ještě další řadu úkolů.

---

²⁵ SOCHŮREK J., Kapitoly z penologie II. díl: Teorie a praxe zacházení s vězněnými. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. str. 6. ISBN: 978-80-7372-204-3.

²⁶ SOCHŮREK J., Kapitoly z penologie II. díl: Teorie a praxe zacházení s vězněnými. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. str. 6. ISBN: 978-80-7372-204-3.

Ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody pracuje s osobami omezenými na osobní svobodě několik pracovníků a příslušníků. Ve Vězeňské službě ČR jsou zaměstnaní vychovatelé, sociální pedagogové, psychologové, sociologové, sociální pracovníci, pedagogové volného času, duchovní, strážníci a dozorcí. Každá pozice zaujímá své postavení v programu zacházení s vězněnými osobami.

Profese dozorce je vykonávána ve služebním poměru. Služební poměr je upraven na základě zákona č. 361/2003 Sb., zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.²⁷ Každý dozorce musí projít fyzickými, a psychologickými testy, které nekladou nikterak nespílitelné nároky. Zároveň musí dozorce projít zdravotní prohlídkou. Každý, kdo se uchází o místo dozorce ve vazební věznici nebo věznici, musí absolvovat několikaměsíční školení v Akademii VS ČR. Zde je každý jedinec proškolen a vycvičen pro výkon služby dozorce. Dozorce si osvojuje především etiku zacházení s vězněnými osobami, jaké práva a povinnosti má obviněný a odsouzený. Podstoupí střelecké a pořádkové přípravy.

Osobnost dozorce by měla být v první řadě odolná vůči stresu, nekompromisní, zásadová a v každé situaci jednat s chladnou hlavou a rozmyslem. Jelikož dozorce pracuje s osobami, které spáchaly trestný čin, často s osobami agresivními, je důležité, aby dozorce byl odvážný. V případě zásahu je dozorce oprávněn užít určitých donucovacích prostředků na ochranu své osoby. Vždy je však nutno prokázat, zda tyto použité prostředky byly vůči vězněné osobě použity oprávněně. Pro vyšší ochranu dozorců, pro tyto případy autorka vnímá velmi pozitivně užití osobních kamer dozorců v některých britských věznicích. V těchto věznicích byl několik let prováděn výzkum a v současné době je tento postup implementován v převážné části britských věznic. Z britského časopisu PRISON SERVICE JOURNAL, a to přímo z článku Exploring Body Worn Cameras vyplývá, že se dozorcí cítí bezpečněji a jsou více chráněni při případné stížnosti vězněné osoby na jejich zákrok. Na druhou stranu se cítí dozorcí kontrolování na každém kroku, a to může být dozorcem vnímáno negativně.²⁸

Při výkonu své profese by měl dozorce dodržovat určité zásady. Měl by být neústupný při vyžadování plnění úkolů, které jsou stanoveny vězňům. Komunikovat

---

²⁷ TOMEK P. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem k 1. 7. 2012, 2 aktualizované vydání, Olomouc: ANAG, spol. s.r.o., 2012. Edice právo. ISBN 978-80-7263-752-2.

²⁸ LAURA POLLEY and RICHARD SMITH. Exploring Body Worn Cameras: Prison Officer Perceptions of Safety and Accountability. Prison Service Journal. [online]. No 254. [cit. 2022. 02. 20] ISSN 0300-3558. Dostupné z: <https://www.crimeandjustice.org.uk/publications/psj/prison-service-journal-254>.

s vězněm důstojně, nezesměšňovat ho. Zavázat se jen k tomu, co může splnit. Všem obviněným nebo odsouzeným vykat a jednat s nimi stejně. Nebýt s vězni „kamarád“, ale udržet si určitý odstup.²⁹

Hlavní činností dozorce je zajistit pořádek a kázeň ve vazebních věznicích a věznicích. Odpovídá za dodržování pořádku ze strany vězněných osob. Provádí prohlídky vězněných osob a jejich cel. Doprovází vězněné osoby na pracoviště a po celou dobu výkonu jejich zaměstnání vězněné osoby střeží. Ve věznicích pro výkon trestu odnětí svobody zajišťuje výdej stravy. Je nejdůležitějším článkem Vězeňské služby ČR, který zajišťuje dozorcí činnost nad vězněnými osobami, a tím přispívá k ochraně společnosti před pachateli trestných činů. Dozorci musí pracovat tak, aby byla dodržena důstojnost vězněných osob. Musí pracovat v souladu se zákonem o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky a v souladu s jednotlivými vnitřními předpisy.

Z celkového počtu personálu vězeňské služby tvoří 61,8% příslušníci, z toho 6 016 mužů a 977 žen.³⁰ Na pozici dozorce povětšinou směřují osoby s úplným středním vzděláním s maturitou a nemalé zastoupení mají i vysokoškolsky vzdělané osoby. Dozorci nástupem na služební místo nastupuje také do celoživotního vzdělávání v rámci Akademie VS ČR. Dozorci, stejně tak jako justiční stráž, jsou povinni podléhat zkoušce spolehlivosti, kterou provádí Generální inspekce bezpečnostních sborů. *„Zkoušky spočívají ve vytváření situací, které se vyskytují anebo lze jejich výskyt předpokládat i ve skutečných případech, s cílem ověřit, zda přístup a chování zkoušených osob v průběhu plnění jejich úkolů je v souladu s požadavky a povinnostmi vyplývajícími z náplně pracovního/služebního zařazení.“*³¹ Cílem je také proškolení tyto osoby a zajistit, aby byly připraveny na případné zákroky. Činnost dozorce je z pohledu autorky velice důležitá a pro společnost přínosná profese. Řekla by, že také málo ceněná a ne každý je pro tuto práci vhodný, jelikož je velmi náročná. Z tohoto důvodu dozorci při přijímacím řízení prochází psychologickými a fyzickými testy. Je velice důležité posoudit, zda přijímaná osoba má předpoklady k tomu, aby tuto profesi mohla vykonávat.

---

²⁹ HÁLA J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*, České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s. České Budějovice, 2005. str. 55. ISBN 80-86708-05-5.

³⁰ Vězeňská služba České republiky. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky*. [online], odbor správní Generálního ředitelství České republiky, 2020. [cit. 2022. 01. 05] Čj.: VS-226613-7/ČJ-2020-800040-STATR. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2020.pdf>.

³¹ HRUDKA J. *Zkouška spolehlivosti v prostředí Vězeňské služby ČR a Celní správy ČR*, Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. str. 20. ISBN 978-80-7251-476-2.

2.5 Vězeňský systém v ČR

Do roku 2017 byly v České republice věznice rozděleny do čtyř typů. Rozdělení bylo zřízeno podle způsobu vnějšího střežení a také podle druhu trestného činu. Věznice se dělily na věznice s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. Věznice měly zvláštní oddělení například pro výkon trestu u mladistvých. Každá věznice je postavena jinak, s jiným zabezpečením a na jiném místě. Druhy věznic se také lišily podle dohledu nad vězni, protože odsouzení na doživotí nebo osoby nebezpečné musely mít větší ochranu a dozor, než osoby s nižší kriminalitou. Věznice slouží k výkonu trestu odnětí svobody, k ochraně společnosti před pachateli a k nápravě odsouzeného.

Od roku 2017 jsou v České republice pouze dva typy věznic, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. Ve věznicích s ostrahou jsou zřízena tři oddělení podle druhu zabezpečení vězněných osob. Dělí se na oddělení s nízkým stupněm zabezpečení, se středním stupněm zabezpečení a s vysokým stupněm zabezpečení. Oddělení jsou zřízena na základě vnitřních a vnějších rizik. Vnitřní rizika představují stupeň ohrožení výkonu trestu odsouzeného uvnitř věznice, zejména s přihlédnutím na jeho osobnost a určitou hrozbou útěku. Vnější rizika představují stupeň nebezpečnosti odsouzeného pro společnost s přihlédnutím na to, zda již byl odsouzený ve výkonu trestu odnětí svobody a také jaký trestný čin spáchal s ohledem na jeho zavinění. O umístění odsouzeného do věznice s dozorem na základě vyhodnocení vnitřních a vnějších rizik rozhoduje ředitel věznice s přihlédnutím na doporučení odborné komise. Také jsou zřizována oddělení pro mladistvé a pro matky s dětmi. Jak již bylo zmíněno, v České republice jsou také vazební věznice pro výkon vazby u některých pachatelů. Výkon dohledu nad vězněnými osobami vykonává Vězeňská služba České republiky.³²

Na území České republiky se k roku 2022 nachází 35 vězeňských zařízení. V současné době je v České republice 10 vazebních věznic a 25 věznic, z toho 3 s ústavem pro výkon zabezpečovací detence. Dne 13. 01. 2022 byl otevřen třetí detenční ústav v České republice, a to v areálu vazební věznice Praha-Pankrác.

---

³² Vězeňská služba České republiky. Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky. [online], odbor správní Generálního ředitelství České republiky, 2020. [cit. 2022. 01. 05] Čj.: VS-226613-7/ČJ-2020-800040-STATR. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2020.pdf>

Tab. 1: Počet vězňených osob na území České republiky.³³

Obvinění			Odsouzení			Chovanci		
Muži	Ženy	Mladiství	Muži	Ženy	Mladiství	Muži	Ženy	Mladiství
1 289	96	7	15777	1 407	59	101	12	0

Tato tabulka znázorňuje počty vězňených osob na území České republiky k 31. 12. 2021. Z tabulky je zřejmé, že je o poměrně velkou část více odsouzených mužů a tomu odpovídá i fakt, že se na území České republiky nachází mnohem více mužských věznic. Celkově je k tomuto datu v České republice 18 748 vězňených osob, z toho 1 396 cizích státních příslušníků. Lze říci, že toto číslo je poměrně vysoké a dle statistických údajů, které vydává Generální ředitelství vězeňské služby, jsou ubytovací kapacity skoro většiny věznic, ať už vazebních či věznic pro výkon trestu odnětí svobody využity od 80% do 100%. Některé věznice hlásí využití nad 100%, čemuž odpovídá přeplněná kapacita a nedostatek míst pro obviněné nebo odsouzené osoby. Za alarmující číslo lze považovat i počet osob, které nenastoupily do výkonu trestu odnětí svobody, kterých je celkově 2 890. Jedná se o velké množství osob, které jsou na svobodě a mohou ohrožovat občany České republiky nebo páchat další trestnou činnost.

Tab. 2: Počet personálu Vězeňské služby České republiky.³⁴

Příslušníci		Pracovníci		Celkem
Muži	Ženy	Muži	Ženy	
6 016	977	2 181	2 144	11 318

³³ Vězeňská služba České republiky. Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky. [online], odbor správní Generálního ředitelství České republiky, 2020. [cit. 2022. 01. 05] Čj.: VS-226613-7/ČJ-2020-800040-STATR. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2020.pdf>

³⁴ Vězeňská služba České republiky. Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky. [online], odbor správní Generálního ředitelství České republiky, 2020. [cit. 2022. 01. 05] Čj.: VS-226613-7/ČJ-2020-800040-STATR. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2020.pdf>

Tato tabulka znázorňuje počet personálu Vězeňské služby ČR za rok 2020. Z celkového počtu personálu vězeňské služby tvoří 61,8% příslušníci a 38,2% občanští pracovníci. Z tabulky je zřejmé, že zastoupení mužů u příslušníků vězeňské služby je ve velkém nepoměru vůči ženám, kdežto u zaměstnanců je zastoupení velmi vyrovnané. Co se týče vzdělání personálu vězeňské služby, tak nejvyšší zastoupení mají osoby se středním odborným vzděláním s maturitou. Oproti tomu nejmenší zastoupení mají osoby se základním vzděláním. Vězeňská služba ČR je druhým nejpočetnějším bezpečnostním sborem, na který se vztahuje působnost GIBS.

Tab. 3: Věková kategorie personálu Vězeňské služby České republiky.³⁵

do 25 let	26-30 let	31-35 let	36-40 let	41-45 let	46-50 let	51-60 let
719	984	1 330	1 557	1 930	1 699	3 099

Tato tabulka znázorňuje počet personálu vězeňské služby podle jejich věku. Z tabulky vyplývá, že největší zastoupení mají příslušníci a pracovníci ve věku 51-60 let a oproti tomu nejnižší počet zaujímají příslušníci a pracovníci ve věku do 25 let. Lze tedy konstatovat, že mladí lidé směřují k výkonu zaměstnání do vězeňství poměrně málo.

Základními problémy v současném vězeňském systému jsou ekonomické problémy, personální problémy, ubytovací kapacity a bezpečnost věznic. Tyto problémy jsou velmi provázané. Ubytovací kapacity, o kterých je hovořeno výše, souvisí zejména s ekonomickými a personálními problémy. S velkým počtem odsouzených osob souvisí přeplněná kapacita vězeňských zařízení. S tím do značné míry souvisí ekonomické problémy, jelikož výkon trestu odnětí svobody je pro společnost finančně nejnákladnější. Pokud tedy budou nadále čísla odsouzených narůstat, budou narůstat i ekonomické problémy, které následně zabraňují dalšímu rozvoji vězeňského systému. Rozpočtový objem českého vězeňství se také snižuje a tím nelze naplnit cíl Koncepce rozvoje českého vězeňství. S přeplněnou kapacitou vězeňství také souvisí personální problémy. Tedy čím více odsouzených osob je, tím více personálu je potřeba a spousta věznic na území České republiky bojuje s nízkým počtem personálu až podstavem. Bezpečnost věznic navazuje

³⁵ Vězeňská služba České republiky. Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky. [online], odbor správní Generálního ředitelství České republiky, 2020. [cit. 2022. 01. 05] Čj.: VS-226613-7/ČJ-2020-800040-STATR. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2020.pdf>.

na předešlé problémy, jelikož je málo finančních prostředků na zdokonalení bezpečnosti vězeňských zařízení. Jednotlivé problémy jsou poměrně provázané a není lehké je vyřešit. Pokud by byl alespoň zvýšen rozpočet pro vězeňský systém, napomohlo by to k efektivnějšímu řešení současných problémů. Jedná se však o názor autorky, která posuzuje tento stav z pohledu laika.

2.5.1 Charakteristika Věznice Stráž pod Ralskem

Věznice Stráž pod Ralskem se nachází v podhůří Jizerských hor v Libereckém kraji. Věznice je situována mezi městy Liberec a Česká Lípa a nachází se přímo ve městě Stráž pod Ralskem. Věznice je vybudována v objektu dřívějších ubytoven, které sloužily pro pracovníky uranových dolů. Její historie sahá až do roku 1973. Objekt prošel řadou rekonstrukcí a změn. Od roku 1994 až do roku 2001 se zde využívalo zvláštní oddělení pro výkon vazby. *„Součástí areálu je střelnice, která slouží pro potřeby služební a profesní přípravy příslušníků vězeňské služby, ale také pro frekventanty Akademie VS České republiky.“*³⁶ Střelnice byla otevřena v roce 1982. Věznice má v současné době novou, plně krytou střelnici, která je nejmodernější střelnicí ve Vězeňské službě ČR. Střelnice byla kompletně zrekonstruována a nahradila původní střelnicí z roku 1982. Nová střelnice byla otevřena 20. listopadu 2020. Věznice Stráž pod Ralskem je věznice s ostrahou. Vnitřně je členěna na oddělení s vysokým stupněm zabezpečení a oddělení se středním stupněm zabezpečení. V rámci věznice je zřízen i Specializovaný oddíl pro odsouzené osoby s mentální retardací. Toto oddělení má 30 míst a jsou zde umístěny osoby, u kterých byla diagnostikována mentální retardace a osoby jinak sociálně handicapované.

Ve věznici je 633 míst pro odsouzené muže. Věznice Stráž pod Ralskem je soustředěna na co nejvyšší zapojení vězňených osob do zaměstnání. Odsouzené osoby vykonávají zaměstnání uvnitř věznice, ale i mimo věznici u podnikatelských subjektů na nestřežených pracovištích a pracovištích s volným pohybem. Zaměstnanost ve věznici Stráž pod Ralskem činí 69% z celkového počtu pracovně zařaditelných odsouzených. Věznice Stráž pod Ralskem poskytuje vzdělávací kurzy, speciálně výchovné programy

---

³⁶ *Věznice Stráž pod Ralskem*, Stráž pod Ralskem: Věznice Stráž pod Ralskem, 2013.

a zájmové aktivity.³⁷ Školské vzdělávací středisko bylo ve Věznici založeno v roce 2015. Zajišťuje vzdělání především v oblasti strojírenství. Odsouzení zde mohou získat vzdělání např. v oboru Obráběč kovů nebo doplňující kurzy zaměřené na výpočetní techniku. Do každého oboru může být zařazeno 34 odsouzených a tím je podporováno jejich vzdělávání. Vzdělání je důležitým aspektem uplatnění se ve společnosti po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. V této věznici je zřízeno zdravotnické středisko a ordinuje zde praktický lékař, který poskytuje primární péči pro odsouzené osoby, ale i pro příslušníky a pracovníky.

Od roku 1973 - 1989 byl ředitelem věznice Stráž pod Ralskem prom., psych. Karel Řezníček, od roku 1989 - 1990 Mgr. Miroslav Zavřel, od roku 1990 - 2010 plk. PaedDr. František Vach a od roku 2010 - 2016 plk. Mgr. Simon Michailidis.³⁸ Současným ředitelem Věznice Stráž pod Ralskem je plk. Mgr. Ladislav Blahník. Ve věznici je zaměstnáno 310 zaměstnanců, z toho 190 ve služebním poměru a 120 v pracovním poměru. Věznice Stráž pod Ralskem spolupracuje s věznicí v Zarebě (Polsko) a Věznicí Hrnčiarovce nad Parnou (Slovensko). Spolupráce je zaměřena na výměnu pracovních zkušeností, ale také pořádání kulturních a společenských akcí na mezinárodní úrovni.

Ve Stráži pod Ralskem se také nachází Akademie Vězeňské služby České republiky. Jedná se o organizační jednotku Vězeňské služby České republiky s celorepublikovou působností. Akademie VS ČR je vzdělávací zařízení pro české vězeňství, které spadá pod působnost Ministerstva spravedlnosti. Akademie zajišťuje především proškolení a vycvičení nově nastupujících příslušníků a zaměstnanců jednotlivých věznic. Podílí se také na výzkumné činnosti v oblasti penologie a penitenciaristiky. Je členem evropského sdružení akademií vězeňských služeb EPTA.

---

³⁷ Vězeňská služba České republiky. *Věznice Stráž pod Ralskem základní informace*, [online], Vězeňská služba České republiky, 2022. [cit. 2022. 01. 10]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-straz-pod-ralskem/sekce/zakladni-informace>.

³⁸ *Věznice Stráž pod Ralskem*, Stráž pod Ralskem: Věznice Stráž pod Ralskem, 2013. str. 2.

3 Výzkumné šetření

3.1 Cíl bakalářské práce a výzkumné otázky

Hlavním cílem bakalářské práce je především provést výzkumné šetření poukazující na aktuální problémy v činnostech dozorců ve Věznici Stráž pod Ralskem. Vymezení těchto základních a důležitých problémů, které dozorcí v současné době evidují a které ovlivňují výkon této činnosti. Vedlejším cílem je snaha o navržení možnosti řešení, které by mohly vést ke zlepšení činnosti dozorců ve Věznici Stráž pod Ralskem. Téma bakalářské práce a především stanovené cíle a výzkumné otázky jsou dle názoru autorky velmi důležité, jelikož se jedná o profesi, která je pro společnost velmi přínosná. Je důležité umožnit dozorcům tuto činnost vykonávat v dobrých pracovních podmínkách, jakož i s cílem nábory nových pracovníků.

První a druhou výzkumnou otázkou, stanovenou pro bakalářskou práci a především pro výzkumné šetření je: „Zda dozorcí ve Věznici Stráž pod Ralskem evidují zásadní problémy, které ovlivňují výkon činnosti dozorce?“ a pokud ano „Jaké problémy to jsou?“. Třetí výzkumnou otázkou je: „Jsou nějaké možnosti, jak tyto problémy vyřešit?“

3.2 Popis výzkumného šetření

Praktická část práce je založena na výzkumném šetření, které je realizováno prostřednictvím deskriptivního kvalitativního výzkumu s využitím metody dotazování technikou polostrukturovaných rozhovorů s konkrétními osobami. Kvalitativní výzkum je zvolen především z důvodu hlubšího poznání této problematiky a také kvůli menšímu vzorku tázaných osob. Kvalitativní výzkum je výzkum, který nevyužívá statistická data. „Jde o výzkum, který se svou zaměřeností soustřeďuje na oblast lidských příběhů, postojů, vztahů, společenských hnutí a organizací, přičemž ke svým výstupům jako demonstrační příklad používá kvantitativních ukazatelů a jejich zhodnocení. Analýza je kvalitativní.“³⁹ Kvalitativní výzkum je prováděn prostřednictvím rozhovorů, pozorování nebo studiem pramenů. Využívá menší vzorek respondentů. Soustředí se do hloubky a odpovídá na

---

³⁹ PÁNA L., SOMR M. *Metodologie a metody výzkumu*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií České Budějovice, 2007. str. 55. ISBN 978-80-86708-52-2.

výzkumné otázky. Polostrukturované rozhovory jsou prováděny na základě předem vytvořených otázek výzkumnice s možností doplnění dalších otázek v případě aktuální situace, která při rozhovoru nastane. Jedná se o otevřené otázky, kdy dotazovaná osoba má prostor pro vyjádření svého názoru a postoje.

Výzkum byl proveden v únoru roku 2022. Jak již z názvu tématu vyplývá, pro sběr dat byla využita Věznice Stráž pod Ralskem. Řízené polostrukturované rozhovory byly kvůli epidemiologické situaci prováděny online prostřednictvím aplikací Teams/Skype. Naplánovanou formu, tedy navštívit Věznici Stráž pod Ralskem a provést rozhovory přímo na místě výkonu činnosti, nebylo možno realizovat. To však sběr dat ani samotnou výzkumnou činnost nikterak neovlivnilo. Řízené polostrukturované rozhovory byly prováděny ve volném čase respondentů a to individuálně s každým z nich. Rozhovory probíhaly přibližně 10-20 minut. Čas trvání rozhovorů se lišil s ohledem na odpovědi respondentů.

3.3 Řízené polostrukturované rozhovory

Řízené rozhovory byly prováděny přímým dotazováním. Výzkumnice provedla rozhovor s jedenácti respondenty. Každému z respondentů položila deset otevřených otázek, přičemž byl umožněn volný prostor pro odpovědi. Nejdříve byly pokládány otázky, které charakterizují důležité informace o respondentech. Tyto otázky byly pokládány také za účelem navodit příjemnou atmosféru při rozhovorech. Následně již byly kladeny konkrétní otázky související s tématem aktuální problémy v činnostech dozorců ve Věznici Stráž pod Ralskem. Z důvodu zachování určité anonymity respondentů, nebudou v bakalářské práci uváděna konkrétní jména a příjmení respondentů a respondenti budou označováni, jako dotazovaný 1-11 (dále jen D1 – D11). Zároveň někteří nechtějí, aby byla uváděna jejich jména a příjmení v bakalářské práci, která je následně dostupná veřejnosti. Během rozhovorů nedocházelo k nahrávání odpovědí a jednotlivé informace byly výzkumnicí v průběhu rozhovoru zapisovány. Výzkumnice zde pro přehlednost uvádí zkrácené rozhovory s nejpodstatnějšími odpověďmi.

Dotazovaný 1

Muž, ve věku 37 let se středoškolským vzděláním s maturitou. U Vězeňské služby ČR pracuje 11 let v současné době s hodností praporčík.

A: Jste spokojený s pracovními podmínkami?

D1: „*Nejsem spokojený.*“

A: Mohu se zeptat, z jakého důvodu nejste spokojený s pracovními podmínkami?

D1: „*Vedení při nás nestojí.*“

A: Spatřujete při výkonu své činnosti určité ohrožení své osoby?

D1: „*Ano, je tu neustálá možnost napadení.*“

A: Evidujete zásadní problémy, které ovlivňují výkon činnosti dozorce?

D1: „*Ano, neustálou kontrolu dozorců na pracovišti a časový pres.*“

A: Jaké navrhuje možnosti řešení těchto problémů?

D1: „*Myslím si, že změna vedení by pomohla.*“

A: Jste tedy celkově spokojený se svou prací?

D1: „*Spíše nejsem.*“

Dotazovaný 2

Muž, ve věku 22 let se středoškolským vzděláním s maturitou. U Vězeňské služby ČR pracuje 1 a čtvrt roku v současné době s hodností praporčík.

A: Jste spokojený s pracovními podmínkami?

D2: „*Ano jsem.*“

A: Spatřujete při výkonu své činnosti určité ohrožení své osoby?

D2: „*Ne.*“

A: Evidujete zásadní problémy, které ovlivňují výkon činnosti dozorce?

D2: „*Neeviduji.*“

A: Jaké navrhuje možnosti řešení těchto problémů?

D2: „Není potřeba navrhovat možnosti řešení.“

A: Jste tedy celkově spokojený se svou prací?

D2: „Ano jsem.“

Dotazovaný 3

Muž, ve věku 33 let se středoškolským vzděláním s maturitou. U Vězeňské služby ČR pracuje 11 let a 3 měsíce v současné době s hodností praporčík.

A: Jste spokojený s pracovními podmínkami?

D3: „Nejsem spokojený.“

A: Mohu se zeptat, z jakého důvodu nejste spokojený s pracovními podmínkami?

D3: „Nejsem převážně z důvodu dosazování osob na vedoucí funkce skrze kamarádství místo praxe. Z drtivé většiny mají vedoucí funkcionáři nulovou praxi, proto nerozumím, jak můžou o něčem rozhodovat, když nesloužili nikdy na výkonu trestu.“

A: Spatřujete při výkonu své činnosti určité ohrožení své osoby?

D3: „Ano, každou minutu.“

A: Evidujete zásadní problémy, které ovlivňují výkon činnosti dozorce?

D3: „Ano, málo příslušníků, opravdu hodně přesčasových hodin, které musíme odsloužit (nepsaně) povinně. Z toho automaticky vyplývá přepracovanost už v opravdu velmi náročném zaměstnání. Za další vidím problém v systému přípravy vězňů na život venku. Většina vězňů je drogově závislých a uvnitř věznice dostávají léky jako náhražky drog, s tím souvisí opravdu dost problémů.“

A: Jaké navrhuje možnosti řešení těchto problémů?

D3: „Jak jsem již řekl, stačí dát do vedoucí funkce lidi, kteří mají alespoň 5 letou praxi a aby se nebáli rozhodovat. Dále bych určitě zpřísnil výkon trestu, aby nebyla taková recidiva. Strašně by pomohlo, kdyby si lidé, co slouží ve vedoucích pozicích, sami vyzkoušeli sloužit ve věznici na dozoru, nejlépe na uzavřeném oddíle, jak se tam vězni chovají. Když jsem nastoupil, vězni měli respekt k uniformám, chtěli chodit do práce a jít z kriminálu domů. Dnes si můžou stěžovat i na 4 koblihy k snídani a vyhrožovat dozorcům, že je nechají vyhodit. Do práce je těžké dostat drtivou většinu vězňů. Ti se netají tím, že jim v kriminále nic nechybí.“

A: Jste tedy celkově spokojený se svou prací?

D3: „Nejsem, kdybych neměl vidinu renty, jsem dávno pryč.“

Dotazovaný 4

Muž, ve věku 23 let se středoškolským vzděláním s maturitou. U Vězeňské služby ČR pracuje 3 roky v současné době s hodností praporčík.

A: Jste spokojený s pracovními podmínkami?

D4: „*Nejsem, brzké vstávání, únava, žádné střídání na oběd. Musím se najíst během služby. Je to hodně psychicky náročné, člověk si musí pamatovat zákony a zásady bezpečnosti.*“

A: Spatřujete při výkonu své činnosti určité ohrožení své osoby?

D4: „*Ano, setkáváme se neustále s odsouzenými, kteří mohou mít u sebe ručně vyrobené zbraně.*“

A: Evidujete zásadní problémy, které ovlivňují výkon činnosti dozorce?

D4: „*Ano, převážně nekázeň u odsouzených. Také nedostatek personálu, malé platové ohodnocení a málo volného času.*“

A: Jaké navrhuje možnosti řešení těchto problémů?

D4: „*Především nevyházet tolik vstříc odsouzeným. S tím souvisí stanovení tvrdších kázeňských trestů pro odsouzené. Pomohlo by také lepší platové ohodnocení, to by přilákalo více lidí, čímž by bylo i víc personálu. S tím souvisí i to, že bychom měli více volného času, byli bychom více odpočatí a lépe připravení do služby.*“

A: Jste tedy celkově spokojený se svou prací?

D4: „*Z toho, co jsem řekl, je evidentní, že nejsem.*“

Dotazovaný 5

Muž, ve věku 36 let se středoškolským vzděláním s maturitou. U Vězeňské služby ČR pracuje 15 let v současné době s hodností praporčík.

A: Jste spokojený s pracovními podmínkami?

D5: „*Vždy je co zlepšovat. Spíše mi vadí, že jako příslušník ve věznici, jsem absolutně odřízlý od okolního světa. Nemáme ani rádio.*“

A: Spatřujete při výkonu své činnosti určité ohrožení své osoby?

D5: „*Ano, s přibývajícím agresivitou vězněných osob vůči zaměstnancům hrozí stále větší možnost případného napadení.*“

A: Evidujete zásadní problémy, které ovlivňují výkon činnosti dozorce?

D5: „*Ano, zejména žádná kázeňská pravomoc dozorců. Postupně se vytrácí respekt vězňů k příslušníkům, protože moc dobře vědí, že jsme na ně krátcí. Celkově ve společnosti vzrůstá agresivita, a když už se člověk dostane do vězení, není tam nic, co by ho napravilo, natož aby si řekl: tak tam už se nechci nikdy vrátit. Neustále přibývající humanizace vede k tomu, že vězení jako takové postrádá význam. Dnes už tam vězni mají úplně vše, možná mají i víc práv než normální člověk venku a dalo by se říct i bezstarostný život pro mnohé z nich a proto se většina z nich stále vrací.*“

A: Jaké navrhuje možnosti řešení těchto problémů?

D5: „*Určitě cestou je změna zákonů. Laicky řečeno, je potřeba trošku přitvrdit, jinak přijde doba, kdy nám vězněné osoby přerostou přes hlavu.*“

A: Jste tedy celkově spokojený se svou prací?

D5: „*Spíše ne, když vidím, jak se celkově systém vězeňství mění k horšímu z pohledu dozorce, který vidí tu bezbrannost vůči osobám, které skončily ve vězení.*“

Dotazovaný 6

Muž, ve věku 33 let se středoškolským vzděláním s maturitou. U Vězeňské služby ČR pracuje 14 let v současné době s hodností praporčík.

A: Jste spokojený s pracovními podmínkami?

D6: „*Nejsem spokojen.*“

A: Spatřujete při výkonu své činnosti určité ohrožení své osoby?

D6: „*Občas ano.*“

A: Evidujete zásadní problémy, které ovlivňují výkon činnosti dozorce?

D6: „*Nedostatek příslušníků na požadované úkony, které sice plníme, ale na úkor odpočinku a dostatku osobního volna. Hodně přesčasové práce místo dnů volna, které by příslušník měl mít. S tím souvisí i větší nedostatky ve službě.*“

A: Jaké navrhuje možnosti řešení těchto problémů?

D6: „*Vylepšit podmínky, jak materiální tak finanční. Nabrat nové příslušníky a snížit psychickou i časovou zátěž příslušníků, kteří musí nedostatek lidí kompenzovat službami navíc.*“

A: Jste tedy celkově spokojený se svou prací?

D6: „*Víceméně ano.*“

Dotazovaný 7

Muž, ve věku 32 let se středoškolským vzděláním s maturitou. U Vězeňské služby ČR pracuje 10 let v současné době s hodností praporčík

A: Jste spokojený s pracovními podmínkami?

D7: „*Ano jsem.*“

A: Spatřujete při výkonu své činnosti určité ohrožení své osoby?

D7: „*Nespatřuju.*“

A: Evidujete zásadní problémy, které ovlivňují výkon činnosti dozorce?

D7: „*Ano, malá práva, která máme. Vězni si z nás nic nedělají.*“

A: Jaké navrhuje možnosti řešení těchto problémů?

D7: „*Nevím, nedokážu posoudit.*“

A: Jste tedy celkově spokojený se svou prací?

D7: „*Ano.*“

Dotazovaný 8

Muž, ve věku 32 let se středoškolským vzděláním s maturitou. U Vězeňské služby ČR pracuje 11 let v současné době s hodností praporčík.

A: Jste spokojený s pracovními podmínkami?

D8: „*Ano jsem.*“

A: Spatřujete při výkonu své činnosti určité ohrožení své osoby?

D8: „*Při vyhrocených situacích ano, jinak je chování odsouzených 95 % bez problému. Mají motivační odměny za vzorné chování a podobně. Ale stačí i pár vězňů na to, aby dokázali znepříjemnit celou službu.*“

A: Evidujete zásadní problémy, které ovlivňují výkon činnosti dozorce?

D8: „*Ano. Na aktuálně 705 odsouzených je během víkendu nebo noční směny 12 dozorců. Máme hodně povinností a často proto přehlízíme menší kázeňské přestupky. Např. kouření mimo povolená místa, pokřikování z oken a podobně. A to hlavně kvůli zbytečně složité administrativě. Navíc je pak na vychovateli jak odsouzené potrestá na základě kázeňáku. To vede k větší a větší troufalosti odsouzených a ti postupně posouvají nevhodné chování.*“

A: Jaké navrhuje možnosti řešení těchto problémů?

D8: „*V roce 2022 by nemuselo být na vše 5 papírů a celý proces by se mohl nějakým způsobem digitalizovat a urychlit. K případnému potrestání menšího kázeňského přestupku odsouzeného dojde často za několik týdnů, což je z výchovného hlediska neefektivní.*“

A: Jste tedy celkově spokojený se svou prací?

D8: „*Ano, sice líp už bylo, ale může být i hůř.*“

Dotazovaný 9

Muž, ve věku 25 let se středoškolským vzděláním s maturitou. U Vězeňské služby ČR pracuje 5 let v současné době s hodností praporčík.

A: Jste spokojený s pracovními podmínkami?

D2: „*Ano jsem, za pět let mé služby došlo k výraznému zlepšení pracovních podmínek.*“

A: Spatřujete při výkonu své činnosti určité ohrožení své osoby?

D2: „*Ne.*“

A: Evidujete zásadní problémy, které ovlivňují výkon činnosti dozorce?

D2: „*Neeviduji.*“

A: Jaké navrhuje možnosti řešení těchto problémů?

D2: „*Není potřeba navrhovat možnosti řešení.*“

A: Jste tedy celkově spokojený se svou prací?

D2: „*Ano jsem.*“

Dotazovaný 10

Muž, ve věku 36 let se středoškolským vzděláním s maturitou. U Vězeňské služby ČR pracuje 10 let v současné době s hodností praporčík.

A: Jste spokojený s pracovními podmínkami?

D10: „*Nejsem, je to psychicky i fyzicky náročné.*“

A: Spatřujete při výkonu své činnosti určité ohrožení své osoby?

D10: „*Ano, týká se to fyzického napadení.*“

A: Evidujete zásadní problémy, které ovlivňují výkon činnosti dozorce?

D10: „*Ano, nemáme žádné pravomoci na dosažení toho, aby odsouzení plnili své povinnosti. Nikdo se za nás nepostaví.*“

A: Jaké navrhuje možnosti řešení těchto problémů?

D10: „*Určitě změny zákonů a rozšíření pravomocí dozorců.*“

A: Jste tedy celkově spokojený se svou prací?

D10: „*Spíše ano.*“

Dotazovaný 11

Muž, ve věku 21 let se středoškolským vzděláním s maturitou. U Vězeňské služby ČR pracuje jeden a půl roku v současné době s hodností praporčík.

A: Jste spokojený s pracovními podmínkami?

D2: „*Ano jsem.*“

A: Spatřujete při výkonu své činnosti určité ohrožení své osoby?

D2: „*Ne.*“

A: Evidujete zásadní problémy, které ovlivňují výkon činnosti dozorce?

D2: „*Neeviduji.*“

A: Jaké navrhuje možnosti řešení těchto problémů?

D2: „*Není potřeba navrhopvat možnosti řešení.*“

A: Jste tedy celkově spokojený se svou prací?

D2: „*Ano jsem.*“

Dotazovaní byli při rozhovorech velmi ochotní a nebáli se vyjádřit svůj názor a postoj k dané problematice. I když někteří z dotazovaných dle názoru autorky nechtěli vyslovit svůj názor, možná z důvodu určité obavy, tak se k problematice následně vyjádřili. Průběh rozhovorů a samotné řešení této problematiky s osobami, které přímo vykonávají tuto činnost, byl pro výzkumnici velmi zajímavý a přínosný.

3.4 Zpracování výsledků rozhovorů

Ze znázorněných rozhovorů v předešlé kapitole je zřejmé, že rozhovory byly prováděny jak s mladšími respondenty, tak s respondenty ve středním věku. Zastoupení respondentů je od 21 do 37 let. Z převážné části však tedy respondenti okolo 30 let věku. Zastoupení respondentů se také liší v odsloužených letech u Vězeňské služby ČR. Zastoupení je od půl roku až do 15 let služby. Největší zastoupení mají respondenti, kteří u vězeňské služby slouží 10 až 11 let. Co se týče vzdělání, tak mají všichni respondenti středoškolské vzdělání s maturitou. Otázka pokládaná na hodnost respondentů byla spíše doplňující a největší zastoupení mají praporčíci a následně podpraporčíci, kterým je hodnost tzv. propůjčena. Tato data jsou však jen doplňující a orientační pro samotné výzkumné šetření a případné porovnání.

Na první položenou otázku: „Jste spokojený s pracovními podmínkami?“ byly odpovědi z části pozitivní a zčásti negativní. Přesně 5 respondentů je spokojených s pracovními podmínkami u Vězeňské služby ČR. Ostatní respondenti spokojení nejsou nebo mají názor takový, že je co zlepšovat. Výzkumnice byla těmito odpověďmi překvapena, jelikož nečekala, že tolik dozorců u vězeňské služby je s pracovními podmínkami nespokojených. Většina argumentů ohledně nespokojenosti se však autorce zdá adekvátní. Respondenti odkazují na hodně přesčasových hodin a na nedostatek osobního volna. To souvisí i s další odpovědí dotazovaného D5, který zmínil přímo tuto odpověď: „*Nejsem, brzké vstávání, únava, žádné střídání na oběd. Musím se najíst během služby. Je to hodně psychicky náročné, člověk si musí pamatovat zákony a zásady bezpečnosti.*“ Tato odpověď je zcela logická, a to již ze statistických čísel uvedených výše v bakalářské práci. Vězeňská služba ČR se již delší dobu potýká s problémem nedostatku personálu, a to právě na úkor personálu, který musí ve věznici zajistit všechny povinnosti v počtu, který není adekvátní. V tomto tedy autorka souhlasí s respondenty, že je důležité, aby byli dozorcí odpočatí, jelikož je to už tak náročná profese. Jeden z respondentů také zmiňuje fakt, že vedení za nimi nestojí. To vnímá autorka také jako negativní fakt, jelikož by vedení vždy mělo stát za svými zaměstnanci. Autorku také velice překvapila odpověď dotazovaného D3: „*Nejsem převážně z důvodu dosazování osob na vedoucí funkce skrze kamarádství místo praxe. Z drtivé většiny mají funkcionáři nulovou praxi, proto nerozumím, jak můžou o něčem rozhodovat, když nesloužili nikdy na výkonu trestu.*“ Určitě by měly vedoucí funkce zaujímat osoby, které mají praxi v oboru, který vykonávají a to nejen na základě kamarádství. Výstup z této otázky je takový, že

i když dá se říci polovina respondentů je spokojených s pracovními podmínkami ve Vězeňské službě ČR, tak i přes to druhá polovina, která spokojená není, uvádí závažné důvody. Výzkumnice si myslí, že je v tomto ohledu co zlepšovat. Zásadní rozdíl je spatřován ve věku respondentů, kdy mladší respondenti s méně odslouženými lety jsou spokojeni, kdežto starší respondenti se spoustou odsloužených let spokojení nejsou.

Na další otázku: „*Spatřujete při výkonu své činnosti určité ohrožení své osoby?*“ odpovídali dotazovaní z převážné části, že ano. Pouze 4 respondenti nespatřují ohrožení své osoby. Zde je zase rozdíl vzhledem k věku respondentů, kdy mladší respondenti nevidí ohrožení své osoby a starší respondenti ano. Argumenty ostatních respondentů, kteří spatřují ohrožení své osoby, jsou taktéž objektivní. Z odpovědí je zřejmé, že odsouzení mohou kdykoliv zaútočit na dozorce a ohrozit tak jejich zdraví. Kdy dotazovaný D5 odpověděl: „*Ano, s přibývajícím agresivitou vězňů hrozí stále větší možnost případného napadení.*“ K tomu přibývá i fakt, že je málo personálu k tomu, aby na určitý počet odsouzených byl i adekvátní počet dozorců. Odsouzení jsou velmi vynalézaví a mají dostatek času na to, aby si popř. vyrobili vlastní zbraně, které mohou proti dozorcům použít. Autorka spatřuje toto povolání za velmi nebezpečné, protože každý den se může stát, že bude dozorce ohrožen na svém zdraví.

Další otázka, která byla pokládána za účelem naplnění stanovené výzkumné otázky, zněla: „*Evidujete zásadní problémy, které ovlivňují výkon činnosti dozorce?*“ Zde se již odpovědi respondentů výrazně liší. Pouze 3 dotazovaní nespatřují žádné problémy, které by ovlivňovaly výkon činnosti dozorce. Tito dotazovaní jsou v zaměstnání spokojeni a dle jejich slov není nic, co by mělo být zlepšováno. Dalších 8 respondentů eviduje problémy v činnosti dozorce, a to někteří velice zásadní. Dotazovaný D1 hovoří o časovém presu a neustálé kontrole dozorců při jejich činnosti. Podobnou odpověď výzkumnice dostala také od dotazovaného D3, který odpověděl: „*Ano, málo příslušníků, opravdu hodně přesčasových hodin, které musíme odsloužit (nepřesně) povinně. Z toho automaticky vyplývá přepracovanost už v tak velmi náročném zaměstnání. Další problém vidím v systému přípravy vězňů na život venku. Většina vězňů je drogově závislých a uvnitř věznic dostávají léky jako náhražky drog, s tím souvisí opravdu dost problémů.*“ Obdobnou odpověď získala také od dotazovaného D4 a D6. Je evidentní, že tento problém opravdu při výkonu činnosti přetrvává a je dlouhodobý. Jak již autorka v bakalářské práci uvedla, Vězeňská služba ČR se potýká s nízkým počtem personálu, v některých věznicích i podstavem. Tento problém je tedy v krátkodobém

horizontu velmi obtížné vyřešit, protože do vězeňství směřuje velmi málo zájemců. Dle názoru autorky, by měly být stanoveny takové podmínky, které přilákají více personálu, a tím se tento problém alespoň z části vyřeší. Pokud však dozorcí budou po dlouhou dobu vykonávat práci za více osob, může to vést k opuštění zaměstnání, a to by znamenalo další personální problémy.

Dalším problémem, který evidují dotazovaní je malá kázeňská pravomoc, kterou mohou uplatňovat proti vězněným osobám. Dotazovaný D5 uvedl: *„Ano, zejména žádná kázeňská pravomoc dozorců. Postupně se vytrácí respekt vězňů k příslušníkům, protože moc dobře vědí, že jsme na ně krátkí. Celkově ve společnosti vzrůstá agresivita, a když už se člověk dostane do vězení, není tam nic, co by ho napravilo, natož aby si řekl: tak tam už se nechci nikdy vrátit. Neustále přibývající humanizace vede k tomu, že vězení jako takové postrádá význam. Dnes už tam vězňi mají úplně vše, možná mají i víc práv než normální člověk venku a dalo by se říct i bezstarostný život pro mnohé z nich, a proto se většina z nich stále vrací.“* Obdobně odpověděli i dotazovaní D7 a D10. Tento problém autorka eviduje také jako velmi zásadní. Pokud mají dozorcí zachovávat stanovený řád odsouzených ve věznici, je důležité, aby k tomu měli náležité prostředky. Jak již bylo z jejich úst řečeno, odsouzené osoby je poté nerespektují a nespátřují v nich žádnou autoritu. To by však dle názoru autorky určitě měli, a to především proto, že se nacházejí v nápravném zařízení. Vězení by mělo být pro vězněné osoby nápravou nikoli místem, kam jdou na „dovolenou“. Zároveň jsou zde určitá pravidla a zákonem stanovené zásady, které musí dozorcí dodržovat. Samozřejmě také zachovat důstojnost vězněných osob. Je tedy asi velmi těžké najít rovnováhu mezi zásadami, které částečně „chrání“ vězněné osoby a prostředky na to, aby dozorcí měli takové možnosti, aby byly odsouzené osoby náležitě potrestány za nedodržování řádu. S tím je spojen i problém, který spatřuje dotazovaný D8, když uvedl: *„Ano. Na aktuálně 705 odsouzených je během víkendu nebo noční směny 12 dozorců. Máme hodně povinností a často proto přehlídíme menší kázeňské přestupky. Např. kouření mimo povolená místa, pokřikování z oken a podobně. A to hlavně kvůli zbytečně složité administrativě. Navíc je pak na vychovateli jak odsouzené potrestá na základě kázeňáku. To vede k větší a větší troufalosti odsouzených a postupně posouvají nevhodné chování.“* Tento problém je také úzce spojen s personálními problémy. Dle názoru autorky by určitě v současné době, kdy je skoro vše řešeno na bázi elektronického zpracování, mělo být částečně ulehčeno i dozorcům.

Dalším problémem, který spatřuje jeden z dotazovaných, je malé platové ohodnocení. Tento problém autorka spatřuje pouze jako individuální, jelikož byl zmíněn pouze jedním dotazovaným. Zároveň byl spatřován problém v tom, že vedení za dozorce nestojí. Tento problém je také velmi zásadní, jelikož v případě, kdy dozorce postupuje a vykonává svou činnost v souladu se všemi zásadami a podmínkami, by vedení mělo při dozorcích stát a v případě potřeby se jich zastat. Na základě těchto odpovědí autorka spatřuje poměrně velké problémy v činnosti dozorců, které by měly být vyřešeny. To by napomohlo k tomu, že dozorce budou vykonávat svou činnost řádně a lze říci se zájmem ke svému zaměstnání.

Na otázku: „*Jaké navrhuje možnosti řešení těchto problémů?*“ výzkumnice obdržela logické odpovědi k problémům, které dozorce ve věznici spatřují. Samozřejmě, že na problém týkající se malého počtu personálu, kvůli kterému dochází k přesčasovým hodinám příslušníků a tím i nedostatku jejich osobního volna, je jediné řešení. Tímto řešením je přijetí dostatečného množství personálu. To však vzhledem k povaze zaměstnání není zřejmě jednoduché. Vhodným řešením by bylo nastavit takové podmínky, které by k Vězeňské službě ČR přilákalo více lidí. Dotazovaný D6 navrhuje tuto možnost řešení: „*Vylepšit podmínky jak materiální, tak finanční. Nabrat nové příslušníky a snížit psychickou i časovou zátěž příslušníků, kteří musejí nedostatek lidí kompenzovat službami navíc.*“ Další problém, který dotazovaní spatřují, je malá pravomoc dozorců. Vůči tomuto problému navrhuje dotazovaný D5 následující: „*Určitou cestou je změna zákonů. Laicky řečeno, je potřeba trošku přitvrdit, jinak přijde doba, kdy nám vězněné osoby přerostou přes hlavu.*“ Obdobnou odpověď výzkumnice obdržela také u dotazovaného D10. Tuto skutečnost však neovlivní pouze dozorce nebo obyčejný občan, který by mohl mít podobnou odpověď. I když je určitou cestou podání nějakého podnětu vůči tomuto problému, poslední slovo mají naši zákonodárci. Z pohledu autorky by významně pomohla změna zákonů, která by částečně zpřísnila výkon trestu odnětí svobody. Samozřejmě v takových mezích, aby byla stále zachována důstojnost odsouzených osob. Dle průzkumu, který autorka prováděla ve své Absolventské práci (PEROUTOVÁ T. *Práva a povinnosti vězňů. Plzeň: Vyšší odborná škola zdravotnická, managementu a veřejnoprávních studií, s.r.o. 2021*), si toto myslí i občané ČR.

Další způsob řešení těchto problémů dotazovaní spatřují ve změně vedení. Dotazovaný D3 uvádí: „*Jak jsem již řekl, stačí dát do vedoucí funkce lidi, kteří mají alespoň 5 letou praxi a aby se nebáli rozhodovat. Dále bych určitě zpřísnil výkon trestu, aby nebyla taková recidiva. Strašně by pomohlo, kdyby si lidé, co slouží ve vedoucích*

pozicích, sami vyzkoušeli sloužit ve věznici na dozoru, nejlépe na uzavřeném oddíle, aby viděli, jak se tam vězni chovají. Když jsem nastoupil, vězni měli respekt k uniformám, chtěli chodit do práce a jít z kriminálu domů. Dnes si můžou stěžovat i na 4 koblihy k snídani a vyhrožovat dozorcům, že je nechají vyhodit. Do práce je těžké dostat drtivou většinu vězňů. Ti se netají tím, že jim v kriminále nic nechybí.“ K tomuto problému se autorka nemůže objektivně vyjádřit, jelikož neví, jaké vedení je a jak v určitých situacích rozhoduje. Pouze uvádí, že tento problém spatřují 2 z dotazovaných a lze říci, že ne bezdůvodně. Samozřejmě tento problém může úzce souviset s benevolentním výkonem trestu odnětí svobody, to však vedoucí pracovníci nemohou v podstatné míře změnit. Ti samozřejmě musí také postupovat dle platných zákonů a zásad.

Poslední řešení uvádí dotazovaný D8: *„V roce 2022 by nemuselo být na vše 5 papírů a celý proces by se mohl nějakým způsobem digitalizovat a urychlit. K případnému potrestání menšího kázeňského přestupku odsouzeného dojde často za několik týdnů, což je z výchovného hlediska neefektivní.“* Toto řešení problému uvedeného výše autorka spatřuje jako opodstatněné. Určitě by to část povinností dozorců urychlilo a usnadnilo. Zároveň v současné době, kdy je vše na digitální bázi, by mohl být tento trend zaveden i do vězeňství.

Závěrečnou otázkou, která byla dotazovaným položena: *„Jste tedy celkově spokojen se svou prací?“* Celkově je s prací spokojená převážná část dotazovaných, i když někteří odpověděli poněkud s rozvahou a váhavostí. To autorka hodnotí tak, že i přes to, že někteří z nich spatřují při výkonu činnosti dozorce určité problémy, přesto jsou i tak se svou prací částečně spokojeni. Někteří na druhou stranu spokojení nejsou. Dotazovaný D5 odpověděl: *„Spíše ne, když vidím, jak se celkově systém vězeňství mění k horšímu z pohledu dozorce, který vidí tu bezbrannost vůči osobám, které skončily ve vězení.“* Jeden z dotazovaných tuto činnost vykonává dokonce pouze z důvodu vidiny renty. Je tedy velmi těžké zhodnotit, zda dozorcí opravdu spokojení jsou nebo nejsou.

Celkově je tedy evidováno poměrně mnoho problémů, a to i s ohledem na skutečnost, že výzkum byl prováděn pouze s 11 dotazovanými a to pouze v jedné věznici. Zajímavé by také bylo provést výzkum s větším vzorkem dotazovaných a ve více vězeňských zařízeních. To však není předmětem této bakalářské práce, ale předmětem dalšího bádání a výzkumu v tomto odvětví. V případě pokračování ve studiu oboru by pro autorku bylo velice zajímavé se této oblasti více věnovat a případně tuto oblast více prozkoumat.

4 Diskuse

System českého vězeňství se stále zlepšuje a zdokonaluje. Postupem času se české vězeňství oprostilo od nelidského zacházení a mučení odsouzených a vyvinulo se v podobu, v jaké ho známe nyní. Nikdy však nemůže dojít k takovému zdokonalení, kdy nebudou existovat žádné problémy, které by jakoukoliv oblast ovlivňovaly. Proto si autorka vybrala téma Aktuální problémy v činnostech dozorce ve Věznici Stráž pod Ralskem. Jak již bylo řečeno především z důvodu zjistit, zda nějaké problémy ovlivňují činnost dozorce a také zejména ze zájmu poznat a prozkoumat danou oblast. V praktické části bakalářské práce byl proveden výzkum, který odpovídá zejména na otázky, zda dozorcí spatřují při výkonu své činnosti nějaké problémy a pokud ano, tak jaké navrhuji možnosti řešení. Výzkum byl prováděn přímo s dozorcí, kteří mohou takto vyjádřit svůj názor, postoj a poskytnout jiný pohled na danou problematiku.

V této kapitole autorka objektivně zhodnocuje zjištěné výsledky. V určité rovině tyto výsledky samozřejmě zcela objektivně zhodnotit nelze, jelikož každý má svůj názor a postoj k dané problematice. Proto je někdy velmi obtížné najít rovinu mezi objektivním a subjektivním zhodnocením. Z provedených rozhovorů byly zjištěny určité problémy, které dozorcí při své činnosti spatřují. Prvním problémem, který autorka zmíní, je nedostatek personálu. Řekla by, že je to jeden z problémů, který je řešen dlouhodobě a veřejně. Vězeňská služba ČR se již po dlouhá léta potýká s nedostatkem personálu, který nedokáže naplnit. Dle informací, které zveřejňuje, ať už Vězeňská služba ČR nebo média, se však snaží nastavit takové podmínky a výhody, aby nové zaměstnance nalákala. Lze říci, že neustále zvyšuje náborový příspěvek pro nové příslušníky, láká na vysoký plat, který se postupem odsloužených let zvyšuje a také je velmi zajímavá renta, kterou příslušníci po určitých odsloužených letech dostávají. I přesto však nedokáže nové zaměstnance přilákat a tak naplnit chybějící místa. Určitým důvodem může být také nesložení fyzických a psychických testů při přijímacím řízení. Co je skutečným důvodem, proč občané nechtějí vykonávat tuto činnost však zhodnotit a vyjádřit nelze. Dle názoru autorky je to však z důvodu obavy o svou osobu, jelikož jde to zaměstnání, kdy může docházet až k ohrožení zdraví zaměstnanců. Dalším důvodem může být určitý dopad na psychiku zaměstnanců. Vyřešit tento problém je velmi složité, jelikož nezáleží pouze na Vězeňské službě ČR, ale také na občanech, kteří by svým nástupem do profese dozorce mohli pomoci. Autorka navrhuje stále zlepšovat podmínky výkonu této činnosti a také více mediálně poukazovat na nedostatek personálu. Možným řešením by bylo zmírnit požadavky na přijímané osoby, což však není opět tak jednoduché.

Další problém, který dozorcí při své činnosti spatřují, je malá kázeňská pravomoc a celkově pravomoc dozorců. Každý z příslušníků má určitá oprávnění, která vychází přímo ze zákona č. 555/1992 Sb., zákon o Vězeňské a justiční stráží České republiky. Při zásahu proti odsouzené osobě, která páchá trestný čin nebo kázeňský přestupek, mohou tato oprávnění využít. Jedná se například o použití donucovacích prostředků, prohlídku osoby nebo cely, požadování vysvětlení nebo odnětí věci. Musí však vždy postupovat tak, aby byla zachována důstojnost odsouzené osoby. Samozřejmě také tak, aby jejich úkon byl přiměřený povaze přestupku odsouzeného. V případě, že dozorce zasáhne proti odsouzenému, je velká pravděpodobnost stížnosti odsouzené osoby, a tak musí být vše zapsáno a podloženo.⁴⁰ Nikdo z nás však neví, jak se odsouzené osoby každodenně ve věznici chovají. Dle názoru autorky by dozorcí měli mít takové pravomoci, aby vězněné osoby měly respekt a k páchání trestných činů a kázeňských přestupků ani nedocházelo. Je však velmi obtížné najít rovinu mezi takovými podmínkami, které by vězněné osoby zastrášily a zároveň, aby byla zachována jejich důstojnost a práva. V médiích je často poukazováno na neoprávněný zásah dozorce vůči odsouzenému, či dokonce „týrání“ odsouzeného. Dle názoru autorky by mělo dojít k nalezení optimální roviny mezi požadavky dozorců v této oblasti a zachování důstojnosti odsouzených osob. Určitou cestou může být změna nebo doplnění zákonů. Nastavit nové možnosti dozorců nebo zpřísnit řád vězněným osobám, tak aby nedocházelo k jeho porušování. Jak je již uvedeno v teoretické části, jako pozitivní krok pro řešení tohoto problému autorka vnímá zavedení osobních kamer dozorců ve Velké Británii. Osobní kameru má každý dozorce a tím je chráněn jak dozorce, tak odsouzený. Na kameře je vidět každý zákrok dozorce proti odsouzenému, ale také nevhodné chování odsouzené osoby proti dozorcí. V případě stížností ze strany odsouzených jsou tak dozorcí chráněni tím, že mohou dokázat, že postupovali v souladu s nastavenými zásadami. Z pohledu autorky by se odsouzené osoby zdržely nevhodného chování vůči dozorcům a to by také napomohlo k řešení této situace. S tím však souvisí větší finanční výdaje, které by Vězeňská služba ČR měla. S problémem definovaným výše částečně souvisí i další problém, který dozorcí spatřují, a to je, že vedení za dozorcí nestojí. Je však nutné říci, že i vedení se musí řídit zásadami a zákony. Není tedy možné, aby vedení tolerovalo nevhodné chování dozorců. Na druhou stranu v situacích, kdy dozorce nepochybil, je nutné, aby vedení stálo při něm.

---

⁴⁰ MAŘÁDEK V. *Vězeňství*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2005. str. 32. ISBN 80-7368-002-5.

Dalším problémem, který dozorcí při výkonu své činnosti spatřují je přílišná humanizace vězeňství. Dozorcí uvádí, že odsouzené osoby se mají v mnohých případech dokonce lépe než obyčejný občan na svobodě. Jeden z dozorců také uvádí, že nejsou řádně připravováni na život po propuštění. Dle názoru autorky tímto dochází ze strany odsouzených k nerespektování řádu a povinností, jelikož si odsouzení myslí, že si mohou dovolit mnohé. To následně souvisí i s problémem malé kázeňské pravomoci dozorců. Dle názoru autorky by mělo dojít ke zpřísnění výkonu trestu odnětí svobody. Jinak řečeno, měly by být nastaveny přísnější podmínky pro odsouzené, jelikož výkon trestu odnětí svobody má být nápravným prostředkem. Fakt, že výkon trestu odnětí svobody není ve své podstatě tak přísný, vypovídají statistická data, která uvádí velmi vysokou recidivu. Velká část odsouzených osob se tak v krátké době do vězeňského zařízení vrátí. Je nutné také rozlišovat za jaký trestný čin je osoba odsouzená a zda byl trestný čin spáchán úmyslně nebo z nedbalosti. Pro některé odsouzené je výkon trestu odnětí svobody opravdu nápravným prostředkem, pro mnoho z nich však ne.

Některé problémy, které dozorcí spatřují, autorka vnímá jako individuální. Například malé platové ohodnocení. Tento problém uvedl jeden z dotazovaných. Plat příslušníků je však vzhledem k současné době dle názoru autorky poměrně příznivý a vysoký. Zároveň je pozitivně vnímána renta, kterou příslušníci po odsloužených letech mohou pobírat, a tak se částečně kompenzuje činnost, kterou vykonávali. Tímto je myšleno, že pobírání renty autorka spatřuje jako určitou kompenzaci za rizikové povolání.

Závěrem autorka uvádí své poznatky a názory na zlepšení této problematiky. Do oblasti vězeňství, tedy především Vězeňské službě ČR, by mělo být poskytnuto více finančních prostředků. Tím by Vězeňská služba ČR následně mohla zlepšit pracovní podmínky, a tak nalákat více zaměstnanců. To by vyřešilo problém nedostatku personálu. Také by mělo dojít alespoň k pozastavení humanizace českého vězeňství a také ke zpřísnění určitých podmínek výkonu trestu odnětí svobody. Tím by byl dle názoru autorky i částečně vyřešen problém s agresí a nevhodným chováním odsouzených. Zároveň by mělo dojít k digitalizaci administrativy spojené s jednotlivými úkony. Prostřednictvím změny zákonů by mělo dojít k nalezení roviny mezi určitými právy odsouzených osob a pravomocí dozorce. Tím by došlo k uspokojení požadavků dozorců a změně pohledu veřejnosti na vězeňství. Už jen tyto změny by napomohly ke zlepšení českého vězeňství a profese dozorce. Poté by příslušníci a občané ČR pravděpodobně nenahlíželi na vězeňství v negativním slova smyslu.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo provést výzkum poukazující na základní problémy v činnostech dozorců ve Věznici Stráž pod Ralskem. Tyto problémy objasnit a navrhnout možnosti řešení. Základní problematika související s tímto tématem byla objasněna a popsána v teoretické části bakalářské práce. Pro pochopení výstupu výzkumu této práce je nutné částečně porozumět této problematice, proto poté co si čtenář přečte teoretickou část bakalářské práce, lépe pochopí výzkumné otázky a zejména skutečnosti související s výzkumem. Pro praktickou část bakalářské práce si autorka zvolila deskriptivní kvalitativní výzkum. V bakalářské práci jsou stanoveny dvě základní výzkumné otázky a jedna doplňující výzkumná otázka. Na tyto výzkumné otázky odpovídali dozorcí z Věznice Stráž pod Ralskem. Výzkum byl prováděn prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů.

První výzkumná otázka stanovená v bakalářské práci byla zaměřena na to, zda dozorcí evidují nějaké zásadní problémy v jejich činnosti. Názory dotazovaných se lišily, avšak převážná část problémy eviduje. Na to navazuje i druhá výzkumná otázka, která měla za účel vymezit a charakterizovat základní problémy v činnostech dozorce ve Věznici Stráž pod Ralskem. Nejčastěji zmiňovaným problémem je nedostatek personálu, s tím související velké množství přesčasových hodin a málo volného času dozorců. Tento problém je již v České republice řešen dlouhodobě, avšak je stále bez vidiny naplnění tabulkových míst. Další problémy, které dotazovaní identifikovali, byly především malá pravomoc dozorců, kdy bylo řečeno, že z důvodu stoupající agrese odsouzených osob dochází k větší míře kázeňských přestupků. Dalším problémem je přílišná humanizace vězeňství, kdy dotazovaní zmiňovali, že odsouzené osoby se mají v některých případech dokonce lépe než osoby na svobodě. Dále byl také zmiňován problém v dosazování osob bez praxe do vedoucích funkcí, nedostatečná podpora od vedení a malé platové ohodnocení.

Doplňující výzkumnou otázkou bylo stanovit možnosti řešení těchto problémů. Zde dotazovaní navrhují změnu zákonů, prostřednictvím nichž by byl zpřísněn výkon trestu odnětí svobody. Změna vedení a zlepšení pracovních podmínek. Další navrhovanou možností ve vztahu k malé pravomoci dozorců je rozšířit pravomoci dozorců a to také prostřednictvím změny či doplnění zákona. A k vyřešení problému s nedostatkem personálu samozřejmě přijetí nových příslušníků či zvýšení platového ohodnocení.

Výzkumné otázky bakalářské práce tak byly naplněny a poskytly zajímavé výstupy. Zároveň byl naplněn cíl bakalářské práce. Hlavním cílem práce bylo především provést výzkumné šetření, které bude poukazovat na aktuální problémy v činnostech dozorců ve Věznici Stráž pod Ralskem. Vymežit tyto základní a důležité problémy, které dozorcí v současné době evidují. Vedlejším cílem byla snaha o navržení možností řešení, které by mohly vést ke zlepšení činnosti dozorců ve Věznici Stráž pod Ralskem. Tyto cíle bakalářské práce byly naplněny a to prostřednictvím výzkumného šetření.

Bakalářská práce je aktuální a přínosná především z hlediska své povahy. Samozřejmě může napomoci k řešení některých z problémů, které byly v práci definovány. Současně je dle názoru autorky toto téma a především činnost dozorce u Vězeňské služby ČR málo diskutovaným tématem, a pokud ano, tak jen mediálně v negativním slova smyslu. Proto bylo toto téma bakalářské práce stanoveno a vypracováno.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BAJCURA L. *Práva vězně: Od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody*, Praha: GRADA Publishing spol. s.r.o., 1999. 160 s. ISBN 80-7169-555-6.
2. BRUNOVÁ M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*, Praha: Leges s.r.o., 2020. Edice Teoretik. 223 s. ISBN 978-80-7502-408-4.
3. DIRGA L. *Humanizace českého vězeňství očima jeho aktérů*, Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2020. 184 s. ISBN 978-80-261-0848-1.
4. HÁLA J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*, České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s. České Budějovice, 2005. 183 s. ISBN 80-86708-05-5.
5. HRUDKA J. *Zkouška spolehlivosti v prostředí Vězeňské služby ČR a Celní správy ČR*, Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. 212 s. ISBN 978-80-7251-476-2.
6. JŮZL M. *Penitenciaristika a penologie*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2012. 148 s. ISBN 978-80-87182-24-6.
7. KLABOUC, J. *Staré české soudnictví: (jak se dříve soudovalo)*. Praha: Orbis, 1967. 417 s.
8. *Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2025*, 2014.
9. MAŘÁDEK V. *Vězeňství*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2005. 203 s. ISBN 80-7368-002-5.
10. PÁNA L., SOMR M. *Metodologie a metody výzkumu*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií České Budějovice, 2007. 164 s. ISBN 978-80-86708-52-2.
11. *Sborník referátů z mezinárodní konference*, Praha: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2004. 495 s. ISBN 80-239-3645-X.
12. SOCHŮREK J. *Úvod do penologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. 80 s. ISBN 978-80-7372-287-6.
13. SOCHŮREK J. *Kapitoly z penologie I. díl: Úvod do teorie trestu a trestání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 57 s. ISBN 978-80-7372-203-6.
14. SOCHŮREK J., *Kapitoly z penologie II. díl: Teorie a praxe zacházení s vězněnými*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 77 s. ISBN: 978-80-7372-204-3.

15. TOMEK P. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem k 1. 7. 2012*, 2 aktualizované vydání, Olomouc: ANAG, spol. s.r.o., 2012. Edice právo. 671 s. ISBN 978-80-7263-752-2.
16. UHLÍK J. *Historie věznění a vězeňství v Čechách*. Stráž pod Ralskem: Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem. 2006. 319 s.
17. *Věznice Stráž pod Ralskem*, Stráž pod Ralskem: Věznice Stráž pod Ralskem, 2013.

Elektronické zdroje

1. *Evropská vězeňská pravidla, Výborů ministrů členským státům Rady Evropy k Evropským vězeňským pravidlům*. Příloha časopisu České vězeňství č. 1/2006, [online] Praha: 2006. [2022. 01. 19] ISBN 1213-9297. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/03/Evropsk%C3%A1-v%C4%9Bze%C5%88sk%C3%A1-pravidla.pdf>
2. LAURA POLLEY and RICHARD SMITH. Exploring Body Worn Cameras: Prison Officer Perceptions of Safety and Accountability. *Prison Service Journal*. [online]. No 254. [cit. 2022. 02. 20] ISSN 0300-3558. Dostupné z: <https://www.crimeandjustice.org.uk/publications/psj/prison-service-journal-254>
3. Vězeňská služba České republiky. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky*. [online], odbor správní Generálního ředitelství České republiky, 2020. [cit. 2022. 01. 05] Čj.: VS-226613-7/ČJ-2020-800040-STATR. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2020.pdf>
4. Vězeňská služba České republiky. *Věznice Stráž pod Ralskem základní informace*. [online], Vězeňská služba České republiky, 2022. [cit. 2022. 01. 10]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-straz-pod-ralskem/sekce/zakladni-informace>

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 555/1992 Sb. Zákon České národní rady o Vězeňské a justiční strážích České republiky. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2022. verze 22. [cit. 2022. 01. 20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555>

2. ČESKO. Zákon č. 293/1993 Sb. Zákon o výkonu vazby. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2022. verze 18. [cit. 2022. 01. 18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-293>
3. ČESKO. Zákon č. 169/1999 Sb. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2022. verze 25. [cit. 2022. 01. 18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>
4. Úplné znění zákona č. 40/2009 Sb. *Trestní zákoník*, Praha: Armex Publishing. 2018, 9 vydání. Edice kapesních zákonů. 190 s. ISBN 978-80-87451-64-9.

Seznam zkratk

ČR – Česká republika

VS- Vězeňská služba

GIBS – Generální inspekce bezpečnostních sborů

Seznam tabulek a grafů

Tab. 1: Počet vězněných osob na území České republiky.

Obvinění			Odsouzení			Chovanci		
Muži	ženy	mladiství	muži	ženy	mladiství	Muži	ženy	mladiství
1289	96	7	15777	1407	59	101	12	0

Tab. 2: Počet personálu Vězeňské služby České republiky.

Příslušníci		Příslušníci		Celkem
Muži	Ženy	Muži	Ženy	
6 016	977	2 181	2 144	11 318

Tab. 3: Věková kategorie personálu Vězeňské služby České republiky.

do 25 let	26-30 let	31-35 let	36-40 let	41-45 let	46-50 let	51-60 let
719	984	1 330	1 557	1 930	1 699	3 099